

UREDNIŠTVO: LJUBLJANA, KNAFLJEVA ULICA ŠTEV. 5 TELEFON 31-22 DO 31-26

UPRAVA IN INŠERATNA ODDELEK LJUBLJANA, KNAFLJEVA ULICA ŠTEV. 5 TELEFON 31-22 DO 31-26

SLOVENSKI POROČEVALEC

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENIJE

Zadnje zasedanje AVNOJ-a in prvi kongres Ljudske fronte Jugoslavije

V tem velikem trenutku, ob otvarjanju tretjega, zadnjega zasedanja Protifašističnega sveta narodne osvoboditve Jugoslavije, naj mi bo dovoljeno v imenu predsedništva in v imenu vseh vas, tovariši in tovarišice, v imenu vseh jugoslovanskih narodov, da povem večno resnico: z nadčloveškimi naporji, z ogromnimi žrtvami naših narodov, z organizacijo naše enotne junaške mladine, z organizacijo naših požrtvovalnih žena in končno z organizacijo junaških partijskih oddelkov, junaške narodno osvobodilne vojske, pod njenim genialnim vodstvom smo dovršili veliko narodno delo osvoboditve, veliko delo enotnosti in bratstva naših narodov. Izvršili smo organizacijo narodnih oblasti, izvršili smo organizacijo novega ustavnega reda, organizirana je nova demokratska federativna Jugoslavija. S temi besedami je otvoril predsednik dr. Ivan Ribar III, zasedanje AVNOJ-a. S temi besedami je ugotovil predsednik dr. Ribar, da so jugoslovanski narodi v celoti izvršili naloge, ki so si jih zadali na II. zasedanju AVNOJ-a v Ljubljani novembra meseca 1943. AVNOJ je resnični, najvišji zakonodajni in izvršni organ ljudske demokratske oblasti jugoslovanskih narodov, priznan v svetu prav tako kot doma, kjer je zrasel iz ljudstva samega, iz njegovega težkega boja za svobodo, za samoodržitev, združenje in enakopravnost jugoslovanskih narodov, za demokratsko oblast. Kri in meso so postali zgodovinski sklepi II. zasedanja AVNOJ-a o usodi pobegle protijudske in izdajalske vlade in o Petru Karadjordjeviću, ki se ne sme vrniti v domovino, če ga ljudstvo samo ne pozove. AVNOJ je izrazil želje in zahteve, napisal je program, ki so ga nosile ljudske množice že davno v srcu: nova Jugoslavija naj bo urejena kot federativna država, kot bratska zveza enakopravnih in svobodnih jugoslovanskih narodov; v novi Jugoslaviji naj vlada resnična demokracija, ki ne bo »demokracija« le po geslih in programu, temveč ljudska demokracija, ki raste iz boje in ki je izraz volje osnovnih ljudskih množic, in iz katere bo izhajala ljudska demokratska oblast.

Na II. zasedanju se je proglasil AVNOJ za vrhovni zakonodajni in izvršni organ jugoslovanskih narodov, torej za pravo skupščino, za najvišjo demokratsko oblast v novi državi, katere jedro se je zbiralo in oblikovalo na osvobodilnih ozemljih Makedonije, Črne gore, Srbije, Hrvaške, Bosne in Hercegovine ter Slovenije. AVNOJ je postal organ demokratske ljudske oblasti nove Jugoslavije. Vendar so bili sklepi II. zasedanja izraz razvoja, ki se je dovršil in se še vršil na osvobodilnih in polsvobodnih ozemljih, kjer so narodno osvobodilni odbori (v Sloveniji odbori OF) že predstavljali obenem zakonito ljudsko demokratsko oblast. Sprva so bili namreč ti odbori izraz borbene volje naših narodov, njihovega upora, so bili organi za organiziranje in vodstvo narodno osvobodilnega gibanja in za pomoč partizanskim enotam. Z uspešnim razvojem narodno osvobodilnega boja pa so prevzemali vse večje in večje naloge in končno tudi upravljanje osvobodjenih krajev, torej funkcijo oblastnih organov. Tako je bil splošno znani AVNOJ predvsem ustanova, ki naj vedno bolj združuje in razvija naše napore, da dosežemo zmago, ki naj bo najvišji izraz politične enotnosti naših narodov in njih neomajne, borbene volje.

Na terenu, po naših osvobodilnih vseh in mestih so postali torej naši odbori politični in oblastni predstavniki prebivalstva. V reševanju vsakdanjih političnih in upravnih poslov pa se je pokazala potreba, da se delo loči in tako so nastajali ločeno odbori, ki so organizirali politično dejavnost prebivalstva (pri nas odbori OF) in organi, ki so predstavljali ljudsko oblast (NOO). Končno si je zgradil vsak jugoslovanski narod kar najpopolnejšo zgradbo ljudske oblasti od krajevnih preko okrajnih in okrožnih do federalnih organov, kot je to pri nas Slovenski narodno osvobodilni svet, pri Hrvatih Sabor itd. Najvišji oblastni organ pa je ostal AVNOJ. ki se je razvil — kot rečeno — iz političnega predstavnika v najvišji za-

konodajni in izvršni organ demokratske federativne Jugoslavije. Odkar je postal AVNOJ predvsem najvišji organ ljudske demokratske oblasti, nismo imeli jugoslovanskih narodov ustanove, ki bi predstavljala enotno politično fronto jugoslovanskih narodov. Enotnost te fronte na terenu smo imeli že od vsega početka: to je bila enotnost borbene volje in jasna zavest ciljev in ljudskih množic naših mest in vasi. V uporu proti okupatorju, proti njegovim odkritim pomočnikom Nediju, Mihajloviću, Paveliću, Ljotiću, Rupniku itd., proti njegovim prikritim pomočnikom, ki so pridigali zlato sredino in čakanje, ter v uporu proti reakcionarni petokolonski emigraciji je dobila ta enotnost izraz novembra 1942. leta v AVNOJ-u, te dni pa v Ljudski fronti Jugoslavije, kar je organizacijski temelji so bili položeni na njenem I. kongresu v Beogradu.

»Z narodnega stališča je združenje Ljudskih front posameznih federalnih enot z enotnim vodstvom brez dvoma ogromne važnosti za okrepitev bratstva, za odstranitev krajevnega patriotizma, za preprečevanje nacionalnega šovinizma itd. Z državnega stališča je enotna ljudska fronta Jugoslavije čvrst steber, odnosno močan politični faktor, na katerega se more naša država v vsakem pogledu nasloniti in ki daje državi pečat na znotraj urejene države. S stališča izgrajevanja naše države je Ljudska fronta Jugoslavije, kakor je bilo poudarjeno v vseh poročilih in v razpravi, močan vzvod za hitro in lažjo izgraditev naše porušene domovine,« je dejal ob zaključku kongresa Ljudske fronte Jugoslavije njen predsednik maršal tov. Tito. Redko kdaj je bila kakšna zveza sestavljena iz tako ustvarjalnih sil kot je naša Ljudska fronta: v njej je Proti-fašistična ženska zveza, v njej je Združena zveza mladine Jugoslavije, v njej so delavski in nameštniški sindikati, skoraj v celoti naš kmečki stan, torej več milijonov članov. »Če pa dodamo še to, da je v Fronti naša slavna jugoslovanska armada, zvesti varuh pridobitve velikega osvobodilnega boja, potem vidimo, da pomeni Fronta mogočno nezlomljivo silo, ki je zmožna izvršiti vse naloge, ki so orisane v programu,« je rekel maršal tov. Tito.

Le takšna Ljudska fronta, ki je »duša naroda, njegov izraz, njegova junaška vstaja, njegova ogromna večina«, le fronta osnovnih ljudskih množic, onih množic, ki s svojim delom ustvarjajo bogastvo te dežele, in vseh onih, ki s svojo svobodoljubnostjo in naprednostjo, s svojo trdovratno borbo za resnično ljudsko demokracijo odpirajo našim narodom poti k napredku in blagostanju (Kardelj) — le takšna fronta, ki je pomenila splošno in enotno politično gibanje vsakega posameznega in vseh jugoslovanskih narodov, je mogla vkljub vsem preizkušnjam, vkljub silovitemu okupatorjevemu navalu, izdajstvu domače reakcije ohraniti in celo okrepiti bratstvo in enotnost jugoslovanskih narodov ter ohraniti in ucvrstiti našo državno skupnost. Brez takšne Fronte ne bi bilo Jugoslavije. »Brez fronte Jugoslavije ne bi zavzemala tako vidnega položaja med zavezniškimi narodi kot ga danes zavzema. Brez fronte ne bi bilo v Jugoslaviji demokracije.« (Kardelj) Ljudske množice pa je vezala na narodno osvobodilno gibanje njegova »jasna in dosledna linija boja proti okupatorju in njegovim pomočnikom«. Niso vodile gibanja koristi strankarjev, ki so se trudili, da bi iz strahu pred ljudstvom zavrnili njegovo aktivizacijo, in ki so tako prešli na položaje našega sovražnika-okupatorja. Vezala je ljudske množice na osvobodilno gibanje njegova globoka demokratska enotnost, ki ni bila le v besedah, temveč v samem njenem ljudskem demokratskem bistvu. Osvobodilnemu gibanju je dajala moč enotnost političnega vodstva, ki je stonela na enotnosti ljudskih množic, na borbeni enotnosti vseh, ki so se hoteli boriti proti okupatorju. Ključ do bratstva in enotnosti naših narodov, ki sta bila najmočnejše orožje v boju za svobodo, pa je bilo priznanje enakopravnosti vseh narodov, priznanje pravice do samoodločbe v vse do ocepitve ali združenja z drugimi narodi. In prav zato, ker je Narodno osvobodilna fronta priznala našim

narodom takšne pravice, so ostali jugoslovanski narodi združeni v državni skupnosti, zato je bila ohranjena Jugoslavija, zato je bila zgrajena močna, enotna Jugoslovanska armada.« (Kardelj).

Po veličastni in zmagoviti borbi jugoslovanskih narodov ob strani velikih zavezniških pričenja za nas vesele razdobje življenja, za narode pa novo razdobje življenja v zgodovinskem obsegu. Na pragu tega novega razdobja se je vršil I. kongres Ljudske fronte Jugoslavije. Na tem kongresu sprejeta temeljna načela Ljudske fronte Jugoslavije morajo biti vodilo pri delu vseh organizacij in pristaev Ljudske fronte. Ta načela pomenijo program Ljudske fronte, naš program pa »ni bil nikoli abstrakten ideal, ki se ne da uresničiti. Program Fronte je obstajal iz nekaj točk, iz nekaj stvarnih nalog, ki so bile jasne vsem in za katere so vedeli vsi, da jih je mogoče uresničiti.« Takšen program so tudi temeljna načela, sprejeta na kongresu v Beogradu. In ponovno poudarja tov. Kardelj, da je mogoče uresničiti naš program le, če bomo vsi pristaši Ljudske fronte, oni izven strank in oni v strankah, delali v enotnih organizacijah Fronte.

Vodilna misel temeljnih točk je skrb za moč, svobodo in neodvisnost naše države, ki naj temelji na enotnosti in bratstvu enakopravnih jugoslovanskih narodov ter na demokratski oblasti, ki naj izhaja iz zavednih ljudskih množic naših narodov. Južnoslovansko bratstvo, balkanska solidarnost, bratska zveza s Sovjetsko zvezo, slovansko sodelovanje, prijateljstvo z vsemi svobodoljubnimi narodi, mir, boj proti fašizmu in reakciji, — posebno pa skrb za našo vojsko, skrb za pravilno reševanje gospodarskih vprašanj, vprašanj obnove, socialne politike, sodstva, prosvete — do vseh teh življenjskih vprašanj ima Fronta jasno stališče, ki ji ga narekuje sam njen ljudski značaj.

Ljudska fronta se bo za izvajanje svojih načel borila. »Fronta mora biti glavna gonilna sila vsega notranjega razvoja in izgradnje nove demokratske Jugoslavije. Njena naloga je, da vsak dan in neposredno mobilizira ljudske množice na vseh področjih življenja našega ljudstva.« Nadalje pravi tov. Kardelj, da »ni naloga Fronte samo v tem, da združi večino ljudskih množic na skupni programski osnovi, ampak predvsem v tem, da bo Fronta početnik aktivnosti, dela, upornega obvladovanja težkih, organiziranih dim hitrejšega tempa v izvrševanju nalog.« Da bo Fronta to zmožna, mora biti njeno težišče povsod tam, kjer delamo, kjer rešujemo vsakdanje življenjske naloge: po vaseh, tovarnah, uradih, ulicah... Da bo pa delavnost in udarnost Fronte vse večja, mora neprestano vzgajati svoje množice k vse večji politični zavesti, kazati mora množicam »perspektivo razvoja nove demokratske Jugoslavije.« Fronta narodom ne obljublja ničesar, ona le »kaže pota in orožje, s katerim bo naše delovno ljudstvo ustvarilo zase srečo in blagostanje.«

Z obema rokama je treba zgrabiti za delo, pravi tov. Kardelj, da bomo imeli »Fronto osnovnih ljudskih množic, Fronto, ki bo branila in dalje razvijala pridobitve narodno osvobodilnega boja, Fronto, ki bo postavila temelje za srečo in blagostanje našega delovnega ljudstva. Vse to so velike naloge in prav zato mora biti naša Fronta zares enotna, zares demokratska, zares ljudska.«

Zadnje zasedanje AVNOJ-a in I. kongres Ljudske fronte Jugoslavije pomenita velik obracun naših narodov — naših naporov, žrtev, zmag, ki so nam dale federativno demokratsko državo. Obenem sta prvi korak v novo razdobje, saj sklepa danes AVNOJ o zgodovinsko važnih zakonih, Ljudska fronta pa mora takoj pričeti z novo aktivizacijo množic za uresničenje programa, ki si ga je zastavila na svojem I. kongresu, ki so si ga zastavile množice same. C. Z.

Francoska vlada in potsdamski sklepi
Pariz, 9. avg. Na zadnji seji francoskega ministrskega sveta so proučevali odgovore, ki jih je francoska vlada prejela od »velikih treh« preko njihovih veleposlanikov v Parizu o delu in sklepih v Potsdamu. Informacije so bile dostavljene francoski vladi v nekoliko pismih, katerih vsako se nanaša na poseben predmet. Francoska vlada bo odgovorila v isti obliki.

Novo predsedstvo AVNOJ-a
Razprava o ekspozeju maršala Tita — Volitev odborov

Beograd, 10. avg. (Tanjug) Tretje zasedanje AVNOJ-a je danes nadaljevalo delo z govori in izjavami predstavnikov narodov in političnih skupin o ekspozeju predsednika zveze vlade maršala Tita. V imenu Črne gore in Boke Kotorske je govoril Jovan Četković, v imenu Jugoslovanske armade generalmajor Jakob Avšič, v imenu zemljoradničke stranke Kosač Pavlovič, v imenu narodne vlade Srbije predsednik vlade dr. Blagoje Nešković. Ko je poudarjal razloge, vstede katerih vse srbsko ljudstvo odobrava ekspoze predsednika maršala Tita, se je dr. Nešković dotaknil tudi najnovejše poteze Petra II. Karadjordjevića in izjavil:

Srbija proti spletkam Petra Karadjordjevića

»Smatram za potrebno izjaviti, da so upi kralja Petra brezuspešni, ako misli, da bo mogel gorko zapeljati na pot zločinov, na pot borbe proti naši narodni državi — demokratski federativni Jugoslaviji. Njegova najnovejša poteza v zvezi z namestitvijo v srbsko državo, ki zve v inozemstvu in v naši državi. Reakcionarni elementi, profašisti v inozemstvu in naši domovini so pričakovali, da se jim bo s pomočjo kralja odnosno s pomočjo dozdnevne povezanosti srbskega ljudstva na kralja posrečilo uničiti sadove narodno osvobodilnega gibanja in borbe, ki so jo vodili vsi jugoslovanski narodi. Lahko izjavim, da so ti upi že davno propadli. Imeli smo že na tisoče dokazov, da reakcija in sovražniki našega ljudstva zaman upajo, da bo srbsko ljudstvo po drugi poti in ne po oni, po kateri gredo vsi ostali narodi v Jugoslaviji. Zadnje dni smo dobili še en dokaz o tem, kaj hoče in kaj misli srbsko ljudstvo v Srbiji. Zadnje dni so bile volitve delegatov za kongres Ljudske fronte Jugoslavije. Pri teh volitvah, ki so bile tajne, svobodne in tako rekoč splošne, čeprav so bile le volitve pristaev Ljudske fronte v Srbiji, je sodelovalo okoli milijon volivcev, to je najmanj milijon državljanov Srbije in to kaže Srbije brez Kosova, Metohije in brez Vojvodine, ki še ni v sestavi Srbije. Kdor želi in kogar želi, lahko izračuna in vidi bo, koliko je to družin in kaj hočejo te družine. Samo v Beogradu je glasovalo okoli 95 odstotkov volivnih upravičencev. Jasno je, da se je tudi v teh volitvah manifestirala vdanost srbskega ljudstva narodno osvobodilnemu gibanju. Sovražniki našega ljudstva so hoteli izkoristiti te volitve proti Fronti, doživeli pa so popoln poraz. Šli so celo tako daleč, da so razširjali geslo, da se vrše volitve za kralja in za maršala Tita. Veliki odziv in udeležba pristaev Ljudske fronte je pač dokaz, da srbsko ljudstvo nima nikakšne zveze s sovražniki našega ljudstva v deželi in v inozemstvu in da je srbsko ljudstvo trdno na strani Ljudske fronte. Kratkotrajno volitve so bile plebiscit. Prav zaradi tega, ker so sovražniki širili geslo »za kralja in za Tita«, je ogromna množica prebivalstva Srbije glasovala za tovariša Tita. Peter Karadjordjević je s svojo izjavo, za katero smo zvedeli včeraj, sam priznal, da ne bo več kralj niti Jugoslavije, niti Srbije. Ljudstvo Srbije je s temi volitvami dejansko jasno pokazalo, da noče podpirati izdajalske politike, ki jo želi izvajati Peter Karadjordjević. Lahko smo gotovi, da Peter Karadjordjević, kakoli bo delal na čelu naših sovražnikov v državi in izven nje, ne bo uspel, naša dolžnost pa je, da mirno nadaljujemo z delom za obnovo in izgradnjo naše dežele. Krajtvoje najnovejše delo bo vpisano v spisek zločinov, ki jih je izvršil v zadnjih starih letih proti našim narodom (burno ploskanje). Prepričan sem, da se bo vrnil v državo, toda ne kot kralj — vladar, temveč kot kralj — izdajalec, nad katerim bodo naši narodi izrekli pravilno kazen. (Burno in dolgotrajno odobravanje.)

Novo predsedstvo

Po govoru dr. Blagoje Neškovića so prešli na dnevni red, katerega prva točka so bile volitve predsedstva AVNOJ-a. V imenu odborov, skupin in strank, zastopanih v Ljudski fronti, so bili predlagani v predsedstvo AVNOJ-a naslednji narodni poslanci:

Predsednik dr. Ivan Ribar.
Podpredsedniki: Moša Pijade, Josip Rus, Marko Vujačić, Filip Lakuš, Dimitar Vlahov, Avdo Kurno. Tajnik: Mile Peruničić, Omer Gluhčić.

Člani: Josip Broz Tito, Agoli Kemal, Ban Andrejev, Mihajlo Apostol, Spasenije Babović, dr. Vladimir Bakarić, France Bevk, Jure Begić, Vaso Butanž, Jov. Veselinov, Vidmar Josip, Vilfan Jože, Todor Vujačić, Fr. Gaži, Kira Gilgorov, Mh. Grbić, Jakob Grgurić, Pav. Gregorić, Milan Jak, Peko Dapčević, Milovan Djilas, Tripko Žugić, Sreten Žujović, Velko Zeković, Vlado Zečević, Dušan Ivović, Josip Jeras, Blaža Jovanović, dr. Dragoljub Jovanović, Osman Karabegović, Edvard Kardelj, Vojislav Kecmanović, Boris Kidrič, Lazar Poševski, Sava Kosanović, Ivan Krajačić, Vicko Krstulović, Kušni Kurt, Franc Leskošek, Blaža Marković, Venko Markovski, Miha Marinko, dr. Metod Makuž, Miloš Moskovičević, dr. Blagoje Nešković, Vladimir Nazor, Mara Nadjeva, Savo Orovič, Dena Opačić, dr. Rade Prbičević, Jaša Prodanović, Djura Pućar, Aleksander Ranković, Miloš Rašović, Vladislav Ribnikar, Lazar Sokolov, Peter Stambulić, Sinisa Stanković, dr. Zlatko Sremec, Jovan Četković, Tone Fajfar, Sulejman Filipović, Franjo Frol, Andrija Hebrang, Fadil Hodža, Antonov Metodije Centov, Emanuela Cuckov, Rodoljub Čolaković, dr. Iven Šubašić.

Sledile so volitve raznih odborov AVNOJ-a. Politične stranke in skupine, zastopane v Ljudski fronti, so sporazumno dale predloge za sestavo vseh odborov. Ker noben narodni poslanec ni imel ničesar proti predloženim listam, je predsednik AVNOJ-a dr. Ivan Ribar proglasil, da so predlogi Ljudske fronte soglasno sprejeti. Na ta način so osnovali zakonodajni, finančni, imunitetni in administrativni odbor in odbor za prošnje in pritožbe. Odbori se bodo konstituirali 10. avgusta dopoldne in bodo vseli v delo predmete in naloge, ki so že predloženi predsedstvu AVNOJ-a.

Besede tov. Borisa Kidriča in tov. Josipa Vidmarja na kongresu Ljudske fronte Jugoslavije

V občirni diskusiji po reseratu tov. Edvarda Kardelja je govoril tudi tov. Boris Kidrič, ki je v svojem govoru med drugim dejal:

Osvobodilna fronta je združila v svojih vrstah vse, ki so zaslužili ime slovenskega in jugoslovanskega Patriota (ploskanje). Vse, ki so se zedinili v vrstah Osvobodilne fronte, je vodila ena sama misel, da v borbi čimbolj točjeje sovražnika in dosežejo čimveč uspehov. Če so se tovariši, ki so vodili to fronto in sodelovali v njeni borbi, če so se oni upravljali s takšnimi mišljenji, tedaj ni bilo mogoče prav nič drugega, da se sami v borbi za življenje našega naroda še bolj spajajo, še bolj zedinjujejo, da pozabijo vse ono, kar jih je prej razdruževalo v korist narodnih sovražnikov (ploskanje). Bilo je torej več kot prirodni proces, kar je dovelo do popolne enotnosti Fronte Slovenije.

Vsi, ki niso stopili v Osvobodilno fronto v teku borbe, se so pokazali kot delavci okupatorja, kot narodni izdajalci (ploskanje). Da je Osvobodilna fronta Slovenije narod sam, to so pokazale tudi same volitve za narodno osvobodilne odbore. V teh volitvah, s popolnoma tajnim voljenjem in ob popolnoma tajnem glasovanju, je dobila Osvobodilna fronta povprečno 90 glasov (ploskanje).

Osvobodilna fronta je uspevala v izvedbi svojega principa popolne enotnosti, ker je ljudi preizkuševala na delu, v samih bojih. Osvobodilna

fronta se ni ravnala po tem, kaj je kdo z besedami dokazoval, temveč po delu. Vsakdo je dobil svoj položaj vedno po tem, kakršen je bil v borbi za svobodo in kakršen je sedaj v borbi za obnovo in srečnejšo bodočnost naših narodov. Popolno enotnost Osvobodilne fronte smatramo mi Slovenci Poleg popolnega edinstva in bratstva vseh naših jugoslovanskih narodov, za najmočnejšo pridobitev naše narodno-osvobodilne borbe. Še več! Smatramo, da bomo tej enotnosti in bratstvu narodov za boljšo bodočnost še več doprinesli, s tem da ocvramo to enotnost. Ne moremo kovati bratstvo in enotnost oni narod, ki sam v sebi ni popolnoma zedinjen ih ki nima svojih ljudskih sil popolnoma zedinjenih (ploskanje).

Po referatu tov. dr. Zlatana Sremca o Statutu Ljudske fronte Jugoslavije je prvi spregovoril predsednik IOOF tov. Josip Vidmar. Njegova izvajanja so bila sprejeta z velikim navdušenjem, ko je dejal:

Tovariši in tovarišice! Slovenska delegacija me je pooblastila, da pred tem zborom podam sledečo izjavo:

V Sloveniji ni in ne more biti poleg Osvobodilne fronte nobene druge stranke. Izjavljam, da Osvobodilna fronta predstavlja celokupni slovenski narod in da kot taka vstopa v Ljudsko fronto Jugoslavije in da v Sloveniji samo ona zastopa Ljudsko fronto Jugoslavije.

Mednarodno sodišče za glavne zločince

London, 10. avg. Vlade Velike Britanije, Združenih držav, Sovjetske zveze in Francije so pripravile načrt, po katerem bodo glavni vojni zločinci v Evropi sojeni pred sodiščem navedenih štirih sil. Stalni sedež sodišča bo v Berlinu. Prva razprava bo v Nürnbergu. To sodišče pripravila razprava proti glavnim vojnim zločincem, ki so izvršili vojne zločine s prekršitvijo mednarodnih sporazumov. Semkaj spadajo zlasti prekrški človeških načel, kakor iztrebljanje prebivalstva, pobjanje in deportacije civilnih oseb. Sprejeto je bilo načelo, da se ne bo upoštevala obramba, da so bili posamezni zločinci izvršeni na ukaz, ampak se bo to upoštevalo samo kot olajšilna okolnost pri odmeri kazni. Novi sporazum ne bo vplival na odločbe moskovske deklaracije z dne 3. 10. 1943, ki se nanaša na izročitev vojnih zločincev onim državam, v katerih so bili zločini izvršeni.

Ko je bila ustanovljena komisija za vojne zločince v Londonu, je bilo na seznamu 3050 vojnih zločincev. Od teh je 2524 Nemcev, 110 Italijanov, 17 Bolgarov. Neki pravni strokovnjak je izjavil, da je sporazum o ustanovitvi mednarodnega vojaškega sodišča za sojenje velikih vojnih zločincev končna faza zavezniških priprav za reševanje zamotanih pravnih vprašanj pri organizaciji za reševanje problema vojnih zločincev. Od novembra 1943 deluje v Londonu komisija za vojne zločince, v kateri je zastopanih 16 narodov. Naloga te komisije je skupno zbiranje obtožbenega gradiva. Posebna sovjetska komisija pripravlja gradivo glede zločinov, ki so bili izvršeni na ruskem ozemlju. Trud, ki je zvezan s tem delom, bo kmalu pokazal uspeh. Sporazum štirih velesil se nanaša samo na glavne vojne zločince, ne pa na manjše zločine. Osebe, ki so izvršile kazniva dejanja samo na ozemlju ene države, ne bodo sojene pred mednarodnim sodiščem, temveč pred državnim sodiščem dolžne države. Mednarodno sodišče bo pristojno predvsem za preživele nacistične voditelje, ki so

pripravljali in začeli vojno, ki je bila napadalna vojna in je kršila mednarodne zakone. Nadalje bo to sodišče sodilo civilne in vojaške osebnosti, ki so odgovorne za brutalni način bivanja in one, ki so ukazali uničevanje mest, ubijanje talcev in podobno. V njegovo pristojnost spadajo tudi oni, ki so odgovorni za neštivilne nacistične zločine proti človeštvu, za iztrebljanje in zasluževanje civilnega prebivalstva in za preganjanje političnih, rasnih in verskih manjšin. Voditelji kriminalnih organizacij SS in gestapa so osebno odgovorni za zločine, katere so izvršili njihovi podrejeni. Ko bodo obojni voditelji teh zločinskih organizacij in bo ugotovljen kriminalni značaj teh organizacij, bo mogoče biti obojen vsak prostovoljni član teh organizacij, čeprav ni dokaza za individualne zločine. Kazen mora biti pravična in hitra.

Poljski državniki v Moskvi

Moskva, 10. avg. Dne 8. avgusta so prispeli v Moskvo Bjerut, predsednik »Krajeve rada narodove poljske republike, Osupka-Moravski, ministrski predsednik časne vlade Narodnega edinstva poljske republike, Mikolajczyk, namestnik ministrskega predsednika časne poljske vlade, minister za kmetijstvo Minc, minister za industrijo Mozelovski, namestnik zunanega ministra Ružanski, namestnik ministra za industrijo in drugi. Ob istem času je prispel v Moskvo Lebedev, veleposlanik Sovjetske zveze na Poljskem.

Stalin sprejel Harrimana

Moskva, 9. avgusta. Generalisim Stalin, predsednik sveta Ljudskih komisarjev ZSSR, je sprejel včeraj veleposlanika Združenih držav Amerike, Harrimana. Sprejemu sta prisostvovala ljudski komisar za zunanje zadeve ZSSR Molotov in svetnik veleposlanika Združenih držav, Amerike Kennau.

Za republiko

Neko vprašanje, ki je izza prvih dni naše osvobodilne borbe tlelo v zavesti ljudskih množic in ki je bilo — čas je, da to rečemo — v teh množicah od vsega početka deležna edinega pravičnega odgovora, je te dni na prvem kongresu ljudske fronte našlo svojo končno rešitev. Izbrani predstavniki vseh narodov Jugoslavije so na tem kongresu enodušno izjavili, da se pohranitev bratstva in enotnosti naših narodov, federativna ureditev države in resnična demokracija v Jugoslaviji ne dajo združiti z monarhistično obliko vladavine, zato se bo ljudska fronta bojevala, da bo narod pri svobodnih volitvah v ustavotvorno skupščino dal svoj glas za republikansko obliko vladavine, ki ustreza interesom vseh naših narodov. S to formulacijo je ljudstvo dalo duka svoj, tako dolgo zatajevanj, a prav zato tako življ volji po resnični svobodi in pravi demokraciji, volji, da narod upravlja svoje usode v celoti, brez kakšnega jeroba, sam vzame v svoje roke.

S tem svojim sklepom je kongres napravil edino logično posledico iz vsega, kar nam je osvobodilna borba do danes prinesla pozitivnega, vključno stremičnega. Maršal Tito je v svojem govoru ob zaključku kongresa preprosto in jasno razčlenil razloge, ki so Ljudski fronti narekovali ta sklep. Prvi in najtežnji razlog je federativna ureditev današnje Jugoslavije. Mi, mali narodi, ki so v novi, demokraciji in federativni obliki države privrati našli izpolnitev vseh svojih želja po samostojnem, svobodnem življenju na vseh področjih kulturnega, političnega in gospodarskega udejstvovanja, bi s povratkom dvora, ki je bil vsa usodna leta nekdanje kraljevine glavni steber velkoserbskega hegemonizma, upravičeno smatrali svoje s krvjo odkupljene pridobitve za ogrožene. Osvobodilna borba, ki jo imamo pravkar za seboj, je doobara izmenjala ravnateljstvo političnih sil v državi in je dvorani kamarili in hegemonistom enkrat za vselej izrgala njihovo staro, v demagogiji preizkušeno orožje, češ, da sta krona in v njo zvezana privilegirana, vladajoča velkoserbska klika najboljša garanta državne celote, iz rok. Danes vidimo v naši narodno osvobodilni vojski najzanesljivejšega poroka naše svobode in privrženost, s katero so se nekoč dušeni, med tuje imperializme razgrinjali narodi oklenili Titove Jugoslavije, nam je najsvetše jamstvo nedotakljivosti naših meja.

Drugič in tretjič je po besedah maršala Tita obstoj ljudske oblasti v Jugoslaviji z monarhijo nezdržljiv in posebej je nezdržljiv s takšno monarhijo, kakršno smo imeli v letih 1920—1941. V stari kraljevini demokracija nikoli ni mogla pognati koronin, kraljevski dvor je bil, zvezan z najtemnejšimi silami srbskih vladajočih meščanskih plasti, izvor reakcije, steber tiranstva. Ne bomo na drobno naštevati samostojnih aktov, ki ob obznanu in zakona o zaščiti države spremljali krvavo pot protiljudskih režimov pod vladjo kralja Aleksandra do prosulega 6. januarja 1929 in potem dalje do poloma v sravnih aprilskih dneh. Ko je mladi kralj tedaj zapustil domovino v njeni največji nesreči in je narod sam v svojo obrambo vzel orožje v roke, smo vsi na tihem čutili, da je z njim odšla čez morje tudi stara Jugoslavija, njen duh in red, žandarška kopita, glavniče in škornji njegovih gardnih generalov. Medtem ko sta dvor in tolpica pustolovcev, ki se je zbirala okrog njega, v inozemstvu predla intrige za znago izdajalskega orožja in za povratek starega, je tu, na domači zemlji, v mukah in krvi raste, zorel in dozorel nov red, ki ni obračunal samo z okupatorjem, temveč z vsem, kar je bilo gnilega v tej državi daniške. V sklop nove ljudske demokracije, ki je nastajala nove, ljudske oblasti, se v nobeni obliki ne more večiniti stari monarhistični princip, v nobeni obliki si ne moremo zamisliti sožitja te nove, od tal, iz množice grajene oblasti z nekimi od zgoraj nadenimi, samovznemnim vrhom. V tej državi ne more biti več privilegijev, ne more biti prednosti — razen tistih, ki jih dajeta delo in trdetv.

Nič ni na svetu tiranom bolj nevarnega, kakor če narod dobi priliko, da se svobodno razgodi o obliki vladavine. Pred preprosto, odkrito besedo bodo umolkili stari mračnjaki in fantasi, ki so nekoč dokazovali, da je monarhija — in sicer po možnosti absolutistična monarhija, po vzoru 6. januarja — najpriljudnejša oblika političnega življenja takšnih »nezrelkih narodov, kakor smo mi s Balkana. V teh starih letih so naši narodi na prebitek nudili dokazov ne samo, da so politično zreli in sposobni, upravljalci se brez varuštva od zgoraj, temveč da so tudi vredni drugačne usode, kakor so je bili deležni v stari reakcionarni monarhiji, ki je dušila vse, kar je bilo osnovno človeškega in narodnega v njih. Ponosnega čela in vsega srca pojdemo zato na voliče, kadar nas pozove domovina, da damo ljudski, demokratični republikni svoj glas. Suverenost naroda bo s tem prišla do svoje popolnejše izraza.

Poziv Špancem za vstajo proti Francu

London, 9. avg. Radijska postaja, ki se imenuje »Radio Espana Independiente«, je pozvala Špance, naj se dvignejo proti Francu. Govornik je dejal, »da je potsdamska izjava začetek konca za režim Falange, to je začetek ponovnega pridobivanja svobode za špansko ljudstvo.« Nadalje je dodal: »Režim, ki je odstranil zakonito in demokratično republikansko vladno, priznano od vseh svobodnih narodov po svetu, režim, ki je pomagal Hitlerju in ki je oropal špansko ljudstvo temeljnih svobodnih, ne more imeti mesta med Združenimi narodi. Španci, dvignite se in pridobite si zopet svojo svobodo!«

Japonska pripravljena kapitulirati

Japonska vlada je poslala Združenim državam, Veliki Britaniji in Sovjetski zvezi noto, v kateri pristaja na ultimatum iz Potsdama

New York, 10. avg. Radijsko poročilo japonske časopisne agencije, pravi:

Japonska je pripravljena sprejeti sklope potsdamske konference pod pogojem, da deklaracija ne obsega nobene zahteve, ki bi prejudicirala pravice Nj. Veličanstva kot suverevnega vladarja.

* Tozadevna nota je bila danes poslana švicarski in švedski vladi za predajo Združenim državam, Veliki Britaniji, Kitajski in Sovjetski zvezi.

Izročitev sovjetske vojne napovedi v Tokiju

Washington, 10. avg. Japonska agencija poroča, da je sovjetski veleposlanik Malik izročil v petek ob 11. dopoldne zunanjemu ministru Togu sovjetsko vojno napoved.

Prvo sovjetsko vojno poročilo

Moskva, 9. avg. Poročilo sovjetskega obveščevalnega urada o operacijah 9. avgusta se glasi:

Na Daljnem vzhodu so sovjetske čete 9. avgusta zjutraj po daljnovzhodnem času prekorčile v široki fronti meje Mandžurije v obmorski pokrajini na področju Habarovska in v Transbaikalski pokrajini. V obmorskem področju so naše čete zlomile hud sovražnikov odpor, se prebile skozi japonsko črto železobetonskih obrambnih naprav in v teku dneva 9. avgusta napredovale do 15 km.

Na področju Habarovska so naše čete na mnogih mestih v borbi poročile do rek Amur in Usuri ter zasedle mesto Fujan in mnoge druge obljudne kraje.

V Transbaikalski pokrajini so naše čete premagale besen sovražnikov odpor, v naskoku zavzele japonsko utrjeno območje Mandžul-Kalainor, ter zasedle mesti in železniški postaji Mandžul ter Kalainor. Na področju jezera Buirer so naše čete zavzele naseljene kraje Finjumsne in Hošusume, ne da bi pri tem naletele na posebno hud odpor sovražnika.

V splošnem so v teku dneva 9. avgusta naše čete napredovale 15 do 22 km. Naše letalstvo je napadlo glavna železniška križišča v Mandžuriji, Harbin, Čangcun, Kirin in Pristanišča Sesin ter Rašin.

Druga atomska bomba odvzeta na Nagasaki

Guana, 10. avg. General Carl Spaatz, načelnik zavezniških strateških letalskih sil, je danes objavil, da so fotografije za ugotavljanje škode, napravljene tri ure in pol po atomskem bombardiranju Nagasaki, pokazale mesto popolnoma pokrito z dimom, dvigajočim se 20.000 čevljev vso. Izven zadimljenega področja so bili vidni ogromni požari. Do sedaj niso na razpolago nobena nadaljnja poročila o posledicah bombardiranja.

London, 10. avg. Še tri ure po drugem napadu z atomsko bombo sta dim in prah še vedno pokrivala Nagasaki. Fotografije kažejo ogromen obseg, ki ga zavzema dim.

Ameriška letala so odvrkla tri milijone letakov, ki opozarjajo Japonce, da naj zaključijo vojno, preden se bo pričela uporabljati nova bomba v večjem obsegu.

Britanska in ameriška letala z nosilci letal so izvršila drugi dneveni napad na Honšu. Zavezniške vojne ladje so podpirale prvi dnevi letalski napad s tem, da so obstreljevale Kamaiši. Veletirnjave so napadle orožarno in važno čistilnico petroleja v Tokiju. Druga letala so uničila ali poškodovale skoro 50 japonskih letal.

V Londonu je večeraj izjavil Mountbatton, da je na bojnem pohodu v B-rmi padlo 128.000 Japoncev, 3000 pa so jih ujeli.

»United Press« objavlja poročilo južnovzhodnega azijskega poveljstva, da je prišlo med zavezniškimi in sovražnimi silami 12 km severno od Njanglebina do bojev, v katerih je imel sovražnik velike izgube. Zavezniške čete, ki operirajo na cesti Taungu-Moci, so napredovale dalje, ne da bi naletele na odpor Japoncev. Poročilo pravi, da so »Liberatorji« umčili most na železniški progi Bankog-Singapur in onesposobili most pri Pramburisju.

Admiral Nimitz pozdravlja sovjetsko vojno napoved

New York, 9. avg. Kakor poroča »Associated Press«, je admiral Nimitz izjavil v svojem povelju tihooceanskemu brodogovju Združenih držav, da je »Liberatorji« umčili most na železniški progi Bankog-Singapur in onesposobili most pri Pramburisju.

»Pozdravljamo vstop naše močne zavezniške Sovjetske zveze v vojno proti Japoncem. Hrabre in v borbi preizkušene ruske armade, ki imajo ugodne zemljepisne položaje, katere so zavzele za boj proti Japoncem, nastopajo skupno z močnimi silami Združenih narodov, bodo mogle pospešiti uničenje Japonske. Tihooceansko brodogovje bo izkazalo sovjetim narodom popolno pomoč.«

Odmev vojne napovedi v sovjetski javnosti

Moskva, 9. avg. Sklep sovjetske vlade, da napove vojno Japonski, je sprejelo sovjetsko ljudstvo z globokim zadoščenjem. Listi poročajo, da so bila večeraj takoj, ko je radio objavil izjavo sovjetske vlade, po vsej Sovjetski zvezi števila zborovanja. Delavci, inženirji, častniki in vojniki Rdeče armade, ki so govorili na mitingih, so navdušeno podprli sovjetsko vlado v njeni odločitvi. Eden izmed delavskih veteranov v slovitni tovarni »Kirov« v Leningradu, predelavec Kuskunin je na zborovanju izjavil: »Naša politika je politika miru na vsem svetu. Uresničimo jo lahko samo, če

Japonski napadalec bo pognan v beg

Moskva, 9. avg. V uvodniku z naslovom »Japonskemu napadalcu bodo računali zmedenik«, piše »Pravda«:

Vlada Sovjetske zveze je sprejela veliko odločitev. Od danes naprej obstaja vojno stanje med Sovjetsko zvezo in Japonsko, edino velesilo, ki po porazu in predaji hitlerjevske Nemčije še stoji in nadaljuje vojno. Ta korak sovjetske vlade je postal nujen in neizogiben, ko je Japonska 26. julija 1945 odklonila zahtevo treh velesil — Združenih držav Amerike, Velike Britanije in Kitajske, naj se brezpogojno preda. V tej poslanici so Združene države Amerike, Velike Britanije in Kitajske opozorile Japonsko, da bodo tri velesile v primeru, ako bi odbila brezpogojno predajo, uporabile vsoto svoje vojaške sile proti Japonci in da bi to utegnile pomeniti popolno uničenje japonskih oboroženih sil ter popolno opustošenje japonskega ozemlja. S tem, da je Japonska to odbila, je napravila brezmislno in prazno možnost posredovanja ZSSR v vojni na Daljnem vzhodu.

Zahteva po predaji je bila izročena Japonci v času, ko se je razvijala v Berlinu zgodovinska konferenca treh velesil — ZSSR, Združenih držav Amerike in Velike Britanije. Japonska vlada je to zahtevo zavrnila. Položaj japonske vlade je enak položaj napadalec, ki se ni odpovedal svojim grabežljivim zavojalnim načrtom, zaradi katerih je Japonska začela vojno na Daljnem vzhodu.

Japonska nepomirljivost in prezirljiva politika ne preseneča nikogar, zlasti ne, če se spomnimo tradicionalne politike japonskih vladajočih krogov. Že leta 1936, je Stalin izjavil, da obstojata dve žarišči, ki grozita z vojno, katerih eno je na Daljnem vzhodu v mejah Japonske, drugo pa v mejah Nemčije. Že takrat je Japonska ponujala roko sodelovanja napadalcu zaradi protimirobilnostnim silam, ki je bilo znano pod imenom »protikominternski pakt«. Ta dvostranski sporazum je bil postopno izpremenjen v trojni pakt. Na ta način se je izoblikoval napadalski blok in sklenila se je zarota proti demokratičnim deželam. Nemško-japonski imperializem je imel v načrtu, da si med seboj razdeli ves svet in zaradi tega vzroka je tudi začel vojno.

V tem poročilu, ki ga je podal Stalin na 18. kongresu stranke, je Stalin dejal:

»Vojna je neizprosna. Ne more se skriti za pajčolan, za nikakimi »osmiki«, za nikakimi trojnimi zvezicami ali »protikominternskimi pakti«. Vsa ogromna ozemlja, ki so jih v tej dobi nagrabile Japonska na Kitajskem, Italija v Abesiniji, Nemčija v Avstriji in Sudetski pokrajini; Nemčija in Italija sta skupno poleg tega pograbili še Španijo, — vse to je ograženo interesov nenapadalnih držav. Vojna je ostala vojna, vojaški blok napadalec je ostal vojaški blok in napadalec so ostali napadalec.«

Japonska vloga kot nemške zavezničke se je popolnoma odkrila, ko so hitlerjevske tolpe napadle Sovjetsko zvezo. Politika japonskega imperializma je temeljila na domnevi, da bo hitlerjevska Nemčija porazila Sovjetsko zvezo in njene zaveznice. Japonski vladajoči krogi so mislili, da bodo ob podpiranju nemških napadalec lahko odnesli ves svoj plen, ki so ga imeli v načrtu, čim hitreje in popolneje.

8. decembra 1941. so japonske pomorske in letalske sile nenadoma napadle ameriške in britanske posesti na Pacifiku, Japonski napadalec je izvedel napad podobno kakor nemški napadalec, izdajalski in podlo kakor volkovi. Ta, banditov vredna akcija je bil pravi odraz občajnih načinov japonskega imperializma.

Splošno je znano, da se je vojna na Kitajskem začela brez napovedi in da jo japonski tisk precej dolgo časa porogljivo imenoval »incidenti«. Na podoben način je pred 40 leti Japonska napadla Rusijo brez prejšnje uradne napovedi vojne. Nadalje je znano, da so japonske čete v prekršitve vseh priznanih mednarodnih zakonov zasedle leta 1908. sovjetska ozemlja na Daljnem vzhodu in brutalno iztrebile mirobilno prebivalstvo v Nikolajevsku in drugih mestih in vaseh.

Združenih držav Amerike pričakuje sedaj srečanje s častniki in mornarji sovjetske mornarice v japonskih teritorialnih vodah.«

pritisnemo ob tla poslednjega napadalec. Vse sovjetsko ljudstvo soglasno odobrava izjavo vlade, da objavi vojno stanje s poslednjim napadalcem — Japonsko. Med soglasnim in dolгим pritrjevanjem so delavci tovarne »Kirov« sprejeli resolucijo, ki popolnoma odobrava zgodovinsko odločitev sovjetske vlade in izraža njihovo pripravljenost, da izvrše vsa vojna naročila.

Po večerajšnji objavi sovjetske vlade japonskemu veleposlaniku je Moskva ostala mirna. »Pravda« piše: »Bila je mirna in polna zaupanja v pravičnost naše stvari, in hitro in neizogibno uničenje japonskega napadalec. Sovjetska prestolnica je odgovorila na objavo vojne Japonski z istim dostojanstvom, ki je prevečala izjavo ljudske komisarija za zunanje zadeve Molotova. V tem se je jasno pokazalo popolno odobravanje koraka sovjetske vlade.«

Izjava sovjetske vlade v aprilu 1945. ob odpovedi sovjetsko-japonske nevtralnostne pogodbe poudarja, da »Japonska, nemška zaveznička, še vedno vztraja v vojni. Povrh je Japonska se v vojni z Združenimi državami Amerike in Britanijo, ki sta zaveznički Sovjetske zveze.« Japonski imperialisti so se v svojih računih prevrtili prav tako kakor njihovi nemški zaveznički.

Kot protitutež napadalski zaroti se je dvignila silna koalicija velikih zaveznic v pravični vojni proti hitlerjevski Nemčiji. Protihitlerjevska koalicija si je postavila častno in plemenito nalogo, da osvobodijo narode fašistične agresije. Vojno zavezništvo ZSSR, Velike Britanije in Združenih držav Amerike je povezovalo okrog sebe vse svobodoljubne narode. Junaska Rdeča armada se je pokrila z neveljnjo slavo v borbi proti glavnemu napadalcu — hitlerjevski Nemčiji. Hitlerjevski blok v Evropi se je zrušil pod udarci Rdeče armade in junaških zavezniških čet, slovitja »ose« se je podrla.

Vsi zaveznički in satelitski hitlerjevske Nemčije so se palogoma odločili od nje. Samo na Daljnem vzhodu je japonski napadalec še nadaljeval vojno, ki prinaša vedno več trpljenja in težav narodom. Kot posledica združenih naporov Rdeče armade in vojsk njenih zaveznikov je bila hitlerjevska Nemčija podrtja na kolena, toda ta šola se je pokazala prepalo zadostna za japonske napadalec, ki so očito podcenjevali pomembnost in silo zavezničkov. Vprašanje japonskega ognjišča napadalnosti na Daljnem vzhodu je pritegnilo svetovno pozornost.

Glede na japonsko odklonitev predaje zavezničkom so zaveznički predlagali sovjetski vladi, naj se pridruži vojni proti japonski agresiji z namenom, da čim prej zaključijo vojno, zmanjša število žrtev in olajša čim prejšnjo obnovo splošnega mira. Sovjetska vlada, zvesta svojim dolžnostim do zavezničkov, je sprejela ta predlog in se pridružila izjavi zavezniških sil od 26. julija t. l. S tem, da so japonski imperialisti odklonili predlog za brezpogojno predajo, so pokazali vsemu svetu, da ne razumejo resničnega stanja, da se japonski vladajoči krogi ne zavedajo interesov japonskega ljudstva, ker vodijo deželo do neprecenljivih žrtev in ji pripravljajo usodo hitlerjevske Nemčije.

V teh okoliščinah, ki so izključevale vsako možnost mirne ureditve, je sovjetska vlada spoznala za potrebno izjaviti, da je od 9. avgusta v vojnem stanju z Japonsko. Izjava sovjetske vlade poudarja, da je v smer njene politike edino sredstvo, ki lahko čim prej povrne mir, reši narode nadaljnjih žrtev in trpljenja ter pomaga japonskemu ljudstvu, da se izogne strahotam in opustošenju, ki jih je pretrepala Nemčija, ko je odbila brezpogojno predajo.«

Zgodovinska izjava sovjetske vlade, ki jo je podal Molotov, kaže, da velika sovjetska država vztrajno in stalno vodi Stalinovo politiko borbe za mir med narodi. V borbi, v junaskem boju proti hitlerjevskemu nemškemu imperializmu je sovjetsko ljudstvo rešilo svoje čast, neodvisnost in svobodo svoje domovine, rešilo je evropsko civilizacijo pred fašističnimi banditi.

Danes začinjamo novo zgodovinsko nalogo, da skupno z našimi zaveznički doprinesemo k popolnemu porazu imperialistične Japonske z namenom, da se vojna čim prej zaključuje in se obnovi mir v interesu vsega človeštva. Sovjetsko ljudstvo popolnoma podpira modro odločitev svoje vlade, ki se neomajno bori za interese socialistične domovine, za interese vseh svobodoljubnih narodov. Pod vodstvom genialnega stratega, voditelja sovjetskega ljudstva, generalissima Stalina bosta sovjetsko ljudstvo in Rdeča armada, ovenčana z legendarno slavo, izpolnila svojo dolžnost do domovine! Japonski napadalec bo pognan v beg!

Zavezniška komisija za Avstrijo

Prvenstvena naloga zavezniške komisije je izvedba ločitve Avstrije od Nemčije

London, 10. avg. Britansko zunanje ministrstvo je sinoči izdalo izjavo o nadzorstveni upravi v Avstriji, ki so jo sestavile vlade Velike Britanije, Združenih držav, Sovjetske zveze in začasna vlada Francoske republike.

Izjava pravi, da bo zavezniška komisija v Avstriji sestavljena iz zavezniškega sveta, izvršilnega odbora in štabov, ki jih bodo imenovali 4 prizadete vlade. Organizacija se bo imenovala zavezniška komisija za Avstrijo.

Prvenstvene naloge zavezniške komisije so označene kot »izvedba ločitve Avstrije od Nemčije; zagotovitev čimprejšnje vzpostavitve osrednjega avstrijskega upravnega aparata; priprava za vzpostavitev svobodno izvoljene avstrijske vlade. Medtem bo morala skrbeti, da bo

avstrijska uprava delovala zadovoljujoče.«

Zavezniški svet bo sestavljen iz 4 vojaških komisarjev, ki bodo skupno izvajali vrhovno oblast glede vseh stvari, ki se tičejo Avstrije kot celote. Njegove odločitve naj bi bile soglasne.

O bodoči upravi Avstrije pravi izjava: »Čim bodo oddelki osrednje vlade zadovoljivo delovali, jim bodo izročene funkcije, ki jih bodo izvrševali pod nadzorstvom zavezniške komisije.«

Upravo dunajskega mesta bo vodilo medzavezniško upravno območje, ki bo delovalo po splošnih vodilih zavezniškega sveta.

Izjava se končuje z določitvijo 4 zasedbenih področij, ki bodo dodeljena vsaki izmed 4 sil tako v vsej državi kakor tudi na Dunaju.

Obsodba političnih in vojaških voditeljev Mihajlovičeve izdajalske organizacije

Beograd, 9. avg. (Tanjug). Danes popoldne je bila izrečena v imenu narodov Jugoslavije obsodba političnih in vojaških voditeljev izdajalske organizacije Draže Mihajloviča in obsodba organizatorjev in vršilcev vohunsko - diverzantsko - terorističnih akcij, izvršenih v naši deželi po četnikih, okupatorjih in inozemskih elementih. Obsodbo je prečital predsednik sveta višjega vojnega sodišča jugoslovanske armade polkovnik Mihajlo Djordjević.

Sodišče je potrdilo, da so obtoženi dr. Djuro Djurović, Aleksander Aksentijević, Mustafa Mulalić, Aleksander Pavlović in dr. Božidar Popadić, kakor tudi Aleksander Popović, Branislav Ivković, Ljubiša Trifunović in Nikola Raspopović krivi, da so med okupacijo 1944. leta kot predstavniki tako zvanega ravnogorskega gibanja, posameznih skupin bivših političnih strank, ali kot vidni javni in politični delavci, čeprav so vedeli, da je organizacija Draže Mihajloviča v službi okupatorja, postali člani tako zvanega osrednjega narodnega odbora in pomagali Mihajloviču, da je prikazoval svoje delo svetovni demokratični javnosti kot narodno in osvobodilno gibanje proti okupatorju in v sfero pridobivanja moralno-politične in materialne pomoči za četniško organizacijo, ustvarjanja nezapolnenja nasproti narodno-osvobodilnemu gibanju narodov Jugoslavije in ker so pomagali Draži Mihajloviču zavajati in varati del neobveščeneh ljudskih množic za uničenje narodno-osvobodilnega gibanja narodov Jugoslavije, ki je edino vodilo neizprosen boju proti okupatorju in za osvoboditev države.

Obtoženi so izvršili s svojim delom več zločinov, navedenih pod čl. 14. uredbe o vojnih sodiščih ter so proglašeni za narodne sovražnike.

Obsodba, ki je izrečena na temelju čl. 13, 14 in 15 uredbe o vojnih sodiščih od 24. maja 1944. v zvezi s čl. 37 iste uredbe kakor tudi zakona o vrstah kazni od 5. julija 1945 in zakona o zaplembi in izvršitvi zaplembe od 9. junija 1945. leta, se glasi:

Obtoženi Vojslav Lukačević, Dragutin Keserović, Vojin Vojinović, Branko Gasparović, Anton Schwarz, Momir Petrović in Jovan Grković so obsojeni na smrtno kazen z ustrelitvijo, trajno izgubo vseh političnih in državljskih pravic, Anton Schwarz tudi na zaplembo celokupne imovine.

Dr. Djura Djurović na odvzem svobode s prisilnim delom na 20 let in izgubo političnih in državljskih pravic še 15 let po prestani kazni.

Radomir Milošević in Radomir Perić na odvzem svobode in 15 letno prisilno delo ter izgubo političnih in državljskih pravic še 8 let po prestani kazni.

Aleksander Pavlović, Mladen Teržić, Kosta Petrović, Aleksandra Jovanović in Mihajlo Mandić na odvzem svobode s prisilnim delom na 10 let in izgubo političnih in državljskih pravic, z izjemo rodiljskih pravic za vse obtožence razen za obtoženo Aleksandro Jovanovič za dobo 5 let po prestani kazni; Aleksander Pavlović in Mihajlo Mandić tudi na zaplembo celokupne imovine.

Todor Perović na odvzem svobode z 6letnim prisilnim delom in izgubo političnih in državljskih pravic za 4 leta po prestani kazni.

Aleksander Aksentijević in Mustafa Mulalić na odvzem svobode za 5 let; Aksentijević na odvzem svobode, prisilno delo in izgubo političnih in državljskih, razen rodiljskih pravic za 3 leta po prestani kazni; Dr. Božidar Popadić na 3letni odvzem svobode s prisilnim delom in izgubo političnih in državljskih pravic razen rodiljskih pravic za 2 leti po prestani kazni.

tičnih in državljskih pravic razen rodiljskih pravic za 2 leti po prestani kazni.

Ko je prebral predsednik sveta obsodbo, je opozoril na smrt obsodena, da imajo pravico prositi za pomilostitev. Občinstvo je pozdravilo obsodbo z dolgotrajnim ploskanjem.

K izjavi kralja Petra II.

Beograd, 10. avg. (Tanjug). Ob priliki izjave kralja Petra II. od 8. t. m., s katero je poizkušal odtegniti pooblastlo kraljevim namestnikom, ter vesti nekaterih inozemskih agencij in časopisov v zvezi s to izjavo, piše zunanje-politični urednik Tanjuga:

Netočno je, da bi imel maršal Tito govor, v katerem je izrazil svoje načelno stališče do vprašanja monarhije, pred Antifašističnim svetom narodne osvoboditve Jugoslavije. Maršal Tito je imel ta govor na kongresu zastopnikov Ljudske fronte Jugoslavije kot predsednik izvršnega odbora. Kakor je znano, je Ljudska fronta kot svobodna demokratična organizacija v svojem programu sprejela republikansko obliko države in ureditve Jugoslavije. Popolnoma napačno je izvajati iz tega dejstva sklep, da je maršal Tito »dokončno odbil sporazum, ki je bil sklenjen s Subašičem«, ker ta sporazum ne more nikogar obvezovati, da bi izpovedoval in branil načela monarhije kot državne ureditve.

Vse trditve, ki so v omenjeni izjavi izrečene o tem, da se je neizvrševanje sporazuma začelo takoj po njegovem podpisu, so neresnične in izmišljene. Vrsta ukrepov, ki so bili podzveti v zadnjem času, kakor: napoved razpisa svobodnih volitev za ustavotvorno skupščino, razširjanje in zasedanje AVNOJ-a z namenom, da se postavijo zakoni, potrebni za izvajanje svobodnih demokratičnih volitev in drugi, vse to je najboljši odgovor na obtožbe, katerih namen je jasan.

V pomanjkanju pravih dokazov, da je sporazum v katerem koli delu prekršen, navaja omenjena izjava samo polno hipotezo o tem, da se »pripravlja nasilni plebiscit in pod »terorjem«, kakor tudi znanih izmišljotin, katerih so se vedno posluževali sovražniki naše države.

Značilno je, da kralj Peter ni pričakal izida sedanjega zasedanja AVNOJ-a, ker bodo njegovi sklepi pač na jasan in nedvoumen način najbolje zanikali njegove obtožbe. Njegov najhujši napad na sporazum Tito-Subašič je v resnici samo njegov ponoven brezdomen poizkus, da bi izpodkopal pridobitve stirljane borbe našega ljudstva proti okupatorju in da bi onemogočil temeljni cilj te borbe: ustvaritev demokratične federativne Jugoslavije. Poleg tega je kraljev postopek tudi protustaven, ker je prenesel svojo oblast na namestnike. Zaradi vsega tega v tukajšnjih uradnih krogih postopku kralja Petra ne pripisujejo nobene važnosti.

Kongres francoske socialistične stranke

Beograd, 9. avg. (Tanjug). A. F. P. poroča, da bodo na kongresu francoske socialistične stranke, ki bo od 11. do 15. avgusta v Parizu, zastopane tudi mnoge inozemske socialistične stranke po svojih predstavnikih. Angleško laburistično stranko bo zastopal njen predsednik prof. Leski, glavni tajnik Morgan Phillips, poslanec Burke in Mary Shatterland. Italijansko socialistično stranko bodo predstavljali njen predsednik in podpredsednik italijanske vlade Pietro Nenni, italijanski veleposlanik v Franciji Seragatti in književnik Ignazio Silone. Svevico bo zastopal Obrecht, Belgijo Debrucker in Camille Ismanens.

Na kongresu bodo tudi zastopani predstavniki Danske, Švedske in holandske socialistične stranke. V glavnem bodo razpravljali o važnih vprašanjih v zvezi s strukturo stranke, ki se je v vojni vrhni premenila. Glavni problem bo vsakega vprašanje spojitve socialistične stranke s komunistično.

Vsi na pomoč našim tovarnam

Ustanovil se je iniciativni odbor za pospeševanje obnove, ki bo vodil množične akcije v korist tovarnam in drugim obnavitvenim potrebam

Ljubljana, 10. avgusta. Vse naše javno politično, gospodarsko in kulturno življenje stoji danes pod diktatom enega samega, najprejerečega in najnujnejšega problema: obnova! Pogoj kakršnega koli našega napredka in blagostanja je predvsem in zlasti uspešna obnova. Kaj velja za našo gospodarstvo, kaj velja za našo kmetijsko proizvodnjo, kaj velja za našo obrtovo in industrijsko proizvodnjo, ki bo odgovorila stopnji njihove najvišje zmogljivosti. Kmetje morajo na jesen in pozimi obdelati vso zemljo. Z enim namtom: naša naloga je, da čimprej opravimo delo v vseh naših gospodarskih obratih.

Pri tem se postavljajo naloge, pri katerih uspešni moramo vsi pomagati. Vsi! Ne samo mladina, ne samo naše žene, ne samo naše sindikalne organizacije, ne samo naši aktivisti, ne samo naša vojska, ne samo ti, temveč vsi ljudje v pravem pomenu besede. Pokazala se je nujna potreba množičnih akcijah v korist obrtne, po akcijah, ki bodo dvignile nogo in pritegnile k najaktivnejšemu sodelovanju ves naš narod, po akcijah, ki bodo zainteresirale ljudi primer tako, kakor so jih zainteresirale volitve.

Naše železarne nujno potrebujejo velike količine starega železa. Brez tega ne morejo delati, ne morejo izdelovati železnih izdelkov, ki so nam tako vsestransko potrebni. Naša stalna industrija potrebuje stare železo, potrebuje blagovne odpadke, potrebni drugi odpadki in stari vrzenci: gumij, papir, kosti, brez velikih količin tega materiala ne moremo obrtne in industrijske proizvodnje oziroma na popoln zastoj. V primeru bomo vsi ostali brez delov, ki so nam v vsem vsakdanjem življenju tako potrebni kakor so nam za kruh. Ostali bomo brez obleke, brez obleke, brez stekla in drugega.

Starega železa leži danes po vsej Sloveniji na desetisoče ton. Raztrgane je povsod, kjer je še nedavno bila ogrožena borba za našo svobodo in kjer so kapitalistični Nemci in drugi domači pomagači. Zrušena letala, tanki, pokvarjeni avtomobili, različnejša vozila, ki so za vožnjo uporabna, na pol uničeni železniški vagoni in njihovi deli, vsega tega je povsod dovolj. Med tem ko zunaj časi propada, na naše železarne nujno potrebujejo vagonne količine starega železa. Ali ni greh do naše mladine, ki bi ji vsi radi pomagali, poskušamo to železo tako v nemar? V letošnji potrebujejo naše železarne 800 vagonov, prihodnje leto pa 1400 vagonov starega železa!

Naša mladina je že dala pobudo za nabiranje starega železa, starega železa in stekla. Uspehi pa niso zadostni. Izkazalo se je, da ima večina ljudi do takega dela popolnoma napačen odnos. Dogaja se, da omalovažujejo take akcije celo aktivisti in jih gledajo z viška, kakor bi se seveda popolnoma zgrešeno. Nabiranje starega železa ni nekaj, kar bi se tikalo samo mladine — to naloga nas vseh, ki živimo po mehi kakor tudi tovarišev in tovarišic, ki živijo po trgih in vaseh. Akcije za nabiranje starega železa, krp, stekla, papirja se morajo v interesu vsega našega gospodarstva pridružiti vsi državljani brez razlike na poklic in na starost — da je njegove osebnosti usoda odvisna od usode vsega naroda, da je treba torej najprej narodu priboriti svobodo... n da bo potem šele on sam kot umetnik lahko našel prostor za soncu, ki mu pripada.

Tako sem ga pozimi 1943 privrkal srečal v Gorskem Kotaru, kjer se je naša Osemnajsta divizija po partizansko razgovarjala z ustaši, domobrance in Nemci. S puško na rami se je prismejale iz brigade in takoj se je v veliko vneto lotil opreme divizijskega lista »Naše pesti«. Potem sem spremljal njegovo slikarsko delavnost na mnogih pohodih. Vedno prepoznaven za ilustracijami v partizanskih časopisih in partizanskih brošurah in vedno v nemiru nenehnega kretanja Osemnajste, se je le malo utegnul posvetiti zares poglobljenemu delu. Toda kartoli je delal v območju sovražnikovega ognja, je delal skrbno, počasi in preudarno. Zbirka »Herrnvolk« je le prav majhen del vsega tega, kar ni bilo nemškega, To so bili masovni priloni proti slovenskemu prebivalstvu, zaplembe njihovih premoženj, izseljevanja, poškodbe in ubijanja. Z njegovim odlokom z dne 18. 4. 1941. o izselitvi in preselitvi Slovencev iz Spod. Štajerske je bilo tekom istega in naslednjega leta izseljenih po samih nemških uradnih objavah najmanj 34.000 Slovencev in zaplenjene zemljišča posesti preko 69.000 ha. Proces nasilne germanizacije dežele in njenega prebivalstva je zajel vse Ueberreitherjeve odloke o preselitvi v »Reich«, o ukinitvi vseh slovenskih šol, o uničenju slovenskih knjig ter prepovedi rabo slovenskega jezika, o rušenju pravoslavnih cerkva in kulturnih spomenikov ter masovnem organiziranju

krajnevo sindikalne organizacije vseh vrst, krajnevo ženske organizacije, krajnevo mladinske organizacije, vsi naši aktivisti, zastopniki naše vojske, zastopniki krajevo industrije, prav vsi so poklicani, da se takoj sestanejo in pogovore, kako bodo nabirane izvedli sistematično. Pomenijo naj se, kako bodo po mestih poiskali pri zasebnikih vse tisto staro železo, papir, steklene odpadke, za domače potrebe neuporabne kose blaga, gumijske odpadke, katerih je kljub nekaterim podobnim akcijam v preteklih dneh še vedno dovolj po podstrešjih, dvoranah in kletih. Dogovoriti se morajo, kako bodo sistematično pobrali vse te odpadke po vaseh, po travnikih, gozdocinih in njivah in kako jih bodo spravili v zbirališče, ki naj bo nekeje v bližini železniške postaje ali pa vsaj ob najbližji glavni cesti. Če bi z lastnimi prevoznimi sredstvi ne mogli spraviti velike, težke železne predmete na zbirališče, naj si lego teh predmetov zabeležijo in zbrane podatke dostavijo v Ljubljano.

Akcija za nabiranje starega železa in drugih odpadkov se je po drugih

delih naše države že pokrenila. Pri nas se te dni polagajo organizacijske osnove za njeno izvedbo. Zveza slovenske mladine je včeraj sklicala v Ljubljani posvetovanje, ki je bilo v sejni dvorani mestnega odbora OF in so se ga udeležili zastopniki vseh naših množičnih organizacij, zastopniki našega časopisa, vojske, radia, zastopniki nekaterih ministrstev in zastopnik državnega podjetja za zbiranje odpadkov.

Po temeljitem pretresu stanja in doslej doseženih uspehov so se vsi sodelujoči glede na nujno potrebo, da organiziramo čim širšo in obsežnejšo pomoč ljudskih množic naši obnovi, zedinili, da ustanovijo poseben iniciativni odbor za razne gospodarske masovne akcije. Inicijativni odbor, ki bo preizkusil svoje organizatorične sposobnosti najprej prav v splošni akciji za zbiranje starega železa in drugih odpadkov, kasneje pa bo zastavljal svoje moči tudi za izvedbo drugih prečihtih nalog, se bo imenoval iniciativni odbor za pospeševanje obnove. Širši odbor sestavljajo zastopniki vseh na včerajšnjem po-

svetu zastopanih organizacij, pritegnjeni pa bodo še nekateri drugi. Ožji delovni odbor pa je sestavljen iz petih članov in so v njem predvsem zastopniki naših množičnih organizacij. Posvetovanje se je končalo s sklepom, da se takoj pristopi k organizaciji nabiranja starega železa in vseh odpadkov po vsej Sloveniji. Nabiralna akcija naj bi trajala en teden. Začela naj bi se v nedeljo, dne 19. avgusta, končala pa v nedeljo, 26. avgusta.

Kakor smo že poudarili, je uspeh akcije nabiranja starega železa in drugih odpadkov ogromne važnosti za našo obnovo. Na naših organizacijah in na naših aktivistih je sedaj, da se te važnosti takoj zavejo in pripravijo vse potrebno v svojem okrožju, okraju in kraju, da bo akcija popolnoma uspešna. Prilegniti je treba k nabiranju najširše množice, ki jih je treba do začetka nabiranja primerno poučiti in primerno vrstiti v nabiralne bataljone. Tovariši delavci, delavke, nameščenci in nameščence, kmetje, mladina, pionirji, vojski in aktivisti, pomagajte, da bo uspeh popoln. Čitajte navodila, ki bodo objavljena in lotite se takoj prvih priprav. Naj se izkaže naše udarnišvo, naj se izkaže tekmovalni duh naših množic, da bomo tako vsi pomagali naši obnovi.

Udeležite se odkritja spomenika zmago v potastitev padlih vojakov Rdeče in Jugoslovanske armade v Murski Soboti!

Pišejo nam

Pismo cestnih železničarjev

Redko katero podjetje je tako izpostavljeno javni kritiki, kakor cestna železnica. Vse mogoče in nemogoče bi radi potniki od nas. Najrajši, da bi bila postaja pred potnikovo hišo in seveda, da bi bili tramvaj zastoj ali pa vsaj zelo poceni.

Kar se tiče postaj, bi povedali tole. Ljudski glas se je že dolgo sem uveljavljaj, češ: tramvaj je tako počasen, da se ne izplača voziti se z njim, saj prideš peš prej, in podobno. Res je, potovalna hitrost ljubljanskega tramvaja ni prevelika. Toda za katerim grmom tiči zajec?? Tramvaj nič ne koristi, četudi lahko razvijemo njegovi motorji na odprti progi hitrost okroglo 40 km na uro, če pa je vsakih 250 m postaja. Zaviranje, nedisciplinirano vstopanje in izstopanje in nato zagon, vse to zahteva svoj čas, povzroča zamude in zmanjšuje potovalno hitrost. Povečanje potovalne hitrosti pa ne zanima samo potnikov, ki računajo le, v kolikem času se pripeljejo na primer z Viča do Delavskega doma, in ne, kakšno največjo hitrost doseže tramvaj na odprti progi, marveč zanima tudi nas, cestne železničarje. Jasno je, čim boljše bomo potnikom ustregli, tem več jih bo. Tramvaj ima ročno in električno zavoro. Kako električna deluje, je laiku končno vseeno. Le to naj mu povemo, da se zavira z motorji in da takrat motorji silno trpijo. Zagon in zaviranje, to delo je za motorje najtežje. Le naj kdo poskusi premakniti težko obložen voz ali pa premikajočega ustavit, pa bo videl, da je res tako. Čim več je torej postaj, tem bolj trpijo motorji in tem več je popravil. Kako pa je z materialom, vsi prav dobro veste.

Iz vsega tega sledi: če hočemo zadovoljiti večino potnikov s tem, da povečamo potovalno hitrost in če hočemo zmanjšati številno popravil motorjev, je potrebno — zmanjšati število postaj. Toda katere? Na piko smo vzeli manj prometne postaje in šteli, koliko potnikov vstopa in izstopa v različnem vremenu. Te šibe postaje smo torej, v zadovoljstvo večine potnikov, ukiniti. Seveda, tisti, ki so te postaje uporabljali, s tem nikakor ne morejo sprizjati. Tako se vrstijo dnevno pritožbe, prošnje, urgence na našo upravo, češ iz teh in teh vzrokov naj se vendar ponovno uvede ta in ta postaja, in slede podpisani stalnih pa tudi takih potnikov, ki pogledajo tramvaj od znotraj morda enkrat na leto. Samo, da je čim več podpisov. Potrdi pa to še sindikalna podružnica ali kvartni odbor. Vse zadovoljiti seveda ni mogoče. Dobro bi bilo, da se taki prosilci zamislijo v položaj drugih in podredijo svoje interese interesom skupnosti.

Doslej so bili v svobodni Ljubljani trije kongresi. Da znamo biti tudi mi udarniški, naj govorimo številke: V času kongresa AFZ smo izvršili 148 nadur in prevozili okrog 12.000 potnikov zastoj. V času kongresa ZSM smo prevozili okrog 16.000 potnikov.

Pojasnilo

Prepričani smo se, da očitki proti Viktorju Petliču, obratovodji iz Zagorja, ki so bili izneseni v dopisu: »Po obisku v domačem kraju, približno dne 18. julija, niso osnovani... Uredništvo.

Štajerski krvnik št. 1 prijet na Koroškem

Pravična zahteva po izročitvi enega največjih vojnih zločincev-klavcev slovenskega naroda

Na Koroškem so prijeli zloglasnega dr. Ueberreitherja Siegfrieda, »Reichstaathalterja« in »Gaulerterja« Štajerske, organizatorja vsega zla na Štajerskem in klavca slovenskega prebivalstva.

Ko ga je Hitler postavil za šefa civilne uprave na Štajerskem, je dobro vedel, koga imenuje za svojega namestnika z vso izvršno oblastjo. V Mariboru mu je 26. aprila 1941, še enkrat potrdil imenovanje in mu osebno povelil, »da naj napravi Spodnje Štajersko zopet nemško«. Ueberreither ni nikdar razočaral svojega gospodarja niti nacizmov, ki so po okupaciji preplavili Štajersko in Goranjsko in že dolgo hlepleli, da postane »nemški«. Ueberreither je bil eden tistih masovnih izročiteljev, ki jih je dala nemška vzgoja in jih je dvignila, da naredo Evropo nacistično in orodje Hitlerjeve samovotje.

Ueberreitherjeva »izvršna oblast« nad slovenskim narodom, ki mu jo je povelil Hitler, je bila taka »oblast«, ki je zapustila najbolj krvave sledove v življenju našega ljudstva in je pripravljala in že izvrševala načrtno uničenje slovenskega prebivalstva. Ueberreither je odgovoren za vsa preganjanja, ki so jih vršili nacisti nad Slovenci, za vse ukrepe in dejanja, ki so sledila in so bila naperjena proti osebni svobodi Slovencev in njihovemu premoženju, za vse, kar so zagrešili okupatorji in njihovi pomagači na Štajerskem.

Kot prvo, kar je izvršil štajerski »Gaulerter«, je bilo »utrjevanje nemštva« po načelih šefa celotne nemške policije Himlerja. To »utrjevanje« je izvrševal s preseljevanjem in izseljevanjem vsega, kar ni bilo nemškega. To so bili masovni priloni proti slovenskemu prebivalstvu, zaplembe njihovih premoženj, izseljevanja, poškodbe in ubijanja. Z njegovim odlokom z dne 18. 4. 1941. o izselitvi in preselitvi Slovencev iz Spod. Štajerske je bilo tekom istega in naslednjega leta izseljenih po samih nemških uradnih objavah najmanj 34.000 Slovencev in zaplenjene zemljišča posesti preko 69.000 ha. Proces nasilne germanizacije dežele in njenega prebivalstva je zajel vse Ueberreitherjeve odloke o preselitvi v »Reich«, o ukinitvi vseh slovenskih šol, o uničenju slovenskih knjig ter prepovedi rabo slovenskega jezika, o rušenju pravoslavnih cerkva in kulturnih spomenikov ter masovnem organiziranju

jezikovnih tečajev nemškega jezika. Ueberreither je tako uničeval vse slovensko kulturno, gospodarsko in narodno življenje na Slovenskem štajerskem.

Vse to je bilo v začetku gaulerterjevega delovanja, ko njegovi ukrepi in zapovedi podrejenim organom še niso dosegli tiste ostrine in žolčnosti proti Slovincem v primeri s poznejšo zostritvijo, ko je pomencjevanje popolnoma slovenske pokrajine »zahtevalo« nedolžne slovenske krvi, izrednega in postranega »kazenskega sodstva«. Od 30. julija 1941. je Ueberreither izrecno zahteval od svojih podrejenih organov masovno streljanje in obsejanje talcev, izpostavljanje njihovih trupel, odrejenih mimohodov prebivalstva itd. Višek nečloveškega preganjanja Slovencev je Ueberreither dosegel 1942. leta, ko je odredil streljanje in obsejanje moškega in ženskega slovenskega prebivalstva v skupinah po 110 in več oseb. Talce je velal obesiti in streljati v jetniščnicah v Mariboru in Celju ter po raznih podeželskih krajih okupiranegega področja, in vse te usmrtnice objavljati na lepakih. Tako so nacisti pobili na Štajerskem najmanj 1575 žrtev, za katere so sami iznesli točne podatke.

Štajerski »Gaulerter« je osebno odgovoren za deportiranje tisočev in tisočev Slovencev na Štajerskem v taborišča smrti kot so Dachau, Auschwitz, Marthausen in druga. Ker vse to še vedno ni doseglo zaželjenega uspeha in je bil odpor štajerskega prebivalstva vedno večji, je dal postaviti tudi na Štajerskem dve taborišči: »Strafsonderdienstverpflichtlager« v Strnišču pri Pragerskem ter »Sonderdienstlager« v Celju, ki po svojih nečloveških metodah mučenja in uničevanja človeških življenj ne zaostajata za nemškimi v Reichu.

Tako je vršil gaulerter Ueberreither nasilno pomencjevanje štajerske pokrajine od 1941. pa do osvoboditve. Tiste, ki jih ni spravil na morišča in v taborišča smrti, je skušal nasilno pomenciti s tem, da jih je vključil v tako zvano štajersko domovinsko zvezo in jim podelil nemško državljanstvo na preklic ali brez njega. Vsi ostali so bili brezpravni in so jih lahko »gaulerterjevi organi brez odgovornosti sistematično ubijali, mučili ter jih oropali premoženju. Nedolžne ljudi so zapirali v njihove domove in jih potem zažigali tako, da so zgro-

ženi pri živem telesu. Na stotine domačij je bilo upepeljenih in na tisoče življenj uničenih.

Ker z vsem tem ni mogel zavreti narodno osvobodilnega gibanja in je odpor ljudstva vedno bolj narasčal, se je na enem in istem področju načinov ustrahovanja civilnega prebivalstva in ga poslal na svetovna bojšča umirati za Hitlerja. Vse to postopanje ni bilo samo proti vsem človeškim načelom, bilo je proti siehernemu človečanskemu čutu.

Danes so Ueberreitherja prijeli na Koroškem. Ne samo štajersko ljudstvo in ves slovenski narod, vsi jugoslovanski narodi zahtevajo izročitve enega največjih vojnih zločincev in klavcev slovenskega prebivalstva. Takoj vojni zločinci, izmečci človeštva, morajo biti sojeni od tistega ljudstva, ki so mu prizadejali največje žrtve in največ gorja. To zahteva čast, pravica in čut globočnosti. To zahtevajo nedolžne žrtve, to zahteva pravična borba naših narodov, ker le tako bo zadoščeno pravici.

OSOBNA OKUPATORJEVIH POMAGACEV V SINJU

Pred sodiščem za zaščito narodne časti Hrvatov in Srbov v Hrvaški so bile obsojene 3 skupine sodelavcev z okupatorjem. V prvi skupini sta Ežo Dolenc in Jože Stuparič, trgovca iz Sinja, ki sta med osvoboditvijo vojno vzdrževala tesne odnose z okupatorjem in prodajala italijanski vojski velike količine blaga. Nadalje je sta dobavljala okupatorju blago za izdelovanje cimenta ter v vsakem pogledu služila okupatorju. Sodišče ju je obsojilo na 30 let izgube narodne časti, 4 leta prisilnega dela in zaplembo vsega premoženja.

Mate Podrug, trgovec iz Sinja, je bil obsojen na 25 let izgube narodne časti, 8 let prisilnega dela in zaplembo vsega premoženja zato, ker je avgusta 1941. slabo postopal s prvoborcem Jelaškom, ko je bil ujet, in ker je po krivem pričal pri sodbi prvoborcev iz Dalmacije ter vzdrževal stike z okupatorjem in jemal premoženja izgnanim.

Nedeljko Bošnjak, gostilničar, Filip Jankovič in Stjepan Vujanović, vsi iz Sinja, so bili med osvoboditvijo vojno v tesnih stikih z okupatorjem in so propagirali ustaško gibanje. Bošnjak je obsojen na 15 let izgube narodne časti in 4 leta prisilnega dela, Filip Jankovič na 30 let izgube narodne časti in 3 leta prisilnega dela, a Vujanović pa na doživljenjsko izgubo narodne časti. Vse njihovo premoženje je zaplenjeno.

Naj živi enotna in močna Ljudska fronta, ki bo branik ljudske demokracije in nosilec ustvarjalnega poleta ogromne večine naših narodov za obnovo domovine, za zgraditev močnih temeljev sreče in blagostanja našega naroda.

KULTURNI PREGLED Vito Globočnik: »Herrnvolk«

Založil Knjižni zavod Osvobodilne fronte

Slikar Vito Globočnik spada v tisti rod umetnikov, ki se je s puško v roki znašel tamkaj, kjer si je s krvjo in žrtvami pričel odpirati narod vrača in lepšo bodočnost. V prvi vrsti se je znašel tamkaj kot človek, to se pravi kot borec, in kadar je s svojimi tovariši napadal okupatorjeva utrjena gnezda, ni mislil na bodočnost svoje osebnosti, ni mislil, da je slikar in umetnik, ampak zgolj za to — kakor sleherni partizan na položaju — da je njegove osebnosti usoda odvisna od usode vsega naroda, da je treba torej najprej narodu priboriti svobodo... n da bo potem šele on sam kot umetnik lahko našel prostor za soncu, ki mu pripada.

Tako sem ga pozimi 1943 privrkal srečal v Gorskem Kotaru, kjer se je naša Osemnajsta divizija po partizansko razgovarjala z ustaši, domobrance in Nemci. S puško na rami se je prismejale iz brigade in takoj se je v veliko vneto lotil opreme divizijskega lista »Naše pesti«. Potem sem spremljal njegovo slikarsko delavnost na mnogih pohodih. Vedno prepoznaven za ilustracijami v partizanskih časopisih in partizanskih brošurah in vedno v nemiru nenehnega kretanja Osemnajste, se je le malo utegnul posvetiti zares poglobljenemu delu. Toda kartoli je delal v območju sovražnikovega ognja, je delal skrbno, počasi in preudarno. Zbirka »Herrnvolk« je le prav majhen del vsega tega, kar ni bilo nemškega, To so bili masovni priloni proti slovenskemu prebivalstvu, zaplembe njihovih premoženj, izseljevanja, poškodbe in ubijanja. Z njegovim odlokom z dne 18. 4. 1941. o izselitvi in preselitvi Slovencev iz Spod. Štajerske je bilo tekom istega in naslednjega leta izseljenih po samih nemških uradnih objavah najmanj 34.000 Slovencev in zaplenjene zemljišča posesti preko 69.000 ha. Proces nasilne germanizacije dežele in njenega prebivalstva je zajel vse Ueberreitherjeve odloke o preselitvi v »Reich«, o ukinitvi vseh slovenskih šol, o uničenju slovenskih knjig ter prepovedi rabo slovenskega jezika, o rušenju pravoslavnih cerkva in kulturnih spomenikov ter masovnem organiziranju

»Fric«

mojstrsko nastikana breza lahko umetnika, mo si na jasnem, toda na tem predmetu je lahko umetnik le preizkušal moč in harmonijo barv, efekt svetlob in senc, perspektive in izraznost svojega slikarskega stila. Naš umetnik je bil sam vase zaverovan. Jedro umetnikovega poslanstva pa ne tiči v iskanju sebe ter upodabljanju le zaokroženega trenutnega občutja umetnikovega, temveč mora biti to jedro nekeje zasirano tako, da obseže široko in globlino naroda iz katerega se je rodil. Slovenska upodabljalna umetnost vse do danes ni bila povezana z zgodovinskimi razvojem naroda, zato je bila nekako zamensajška in širokim množicam nedostopna. Vsebnost umetnosti pa daje le narod, daje le življenje in zato je poslanstvo resničnega umetnika nujna življenjska povezanost z usodo ljudstva, iz katerega je umetnik rasel. Vsebnost, ki je v neposredni zvezi z usodnimi razvojnimi zakonitostmi ljudstva, vsebnost, ki je usodno zlitá s časom, pa je prav gotovo prva.

Po tisoč dvesto letih je slovenski narod strl vse okrove svoje mračne preteklosti, poglne se je iz teme in je pričel živeti svobodno življenje. Ta nagon po svobodi in po novem, boljšem, srečnejšem življenju je bil tolikšen, da se ni bal ne trpljenja, ne smrti, ne ruševin. Potegnil je tudi umetnika za seboj. S puško na ram

»žive plamenice«

ljena, ima pa le eno napako — prevelika je in je zato širokim množicam nepripravna, zlasti, ker se hitro umaže, če se tako pešiz nanjo. Vsekakor bi bilo dobro izati mapo manjšega formata s temnim ovitkom, da bi se mogla razširiti tudi med ljudstvo, kajti celo v Razdrtem nad Postojno so me ljudje izpraševali, kje je dobiti to knjigo!

T. Slikar.

Knjižica »Cilban čita« je namenjena našim najmlajšim. Osem, več ali manj znanih imen je sodelovalo pri njej: Ivan Dožič, Oskar Hudales, Mile Klopčič, hrvaški pesnik Vladimir Nazor, Josip Ribičič, Mitja Ribičič, Tone Seliškar in Albert Širok. Za uvod je ponatisnjena znana pesem »Tovariši Tito.« Sledi nekaj vrstic o maršalu Titu in Stalinu. V naslednjem beremo lepo število drobnihs pesmic, zgodb, pisem in sestavkov, ki govorijo in pojejo o pionirskih, o tem, kako so vodili naše ljudi v taborišča, o bolnem Mihnu, Majdici, ki je jeočala, o Markočevih sanjah, debeli repi, o grehu na srčku itd. Preproste in priklupne zgodbe bodo otrokom ugajale. Knjižica je prvi šolski pripomoček, ki je izšel po osvoboditvi. V glednem času bo treba več podobnega čtiva, takega, ki bo ustrezal potrebam današnje mladine in ki bo njen vzgoji v praktično in tečno pomoč.

Spomenik zmage — mejnik dveh dob

Zdenko Kalin: Partizan na Spomeniku zmage v Murski Soboti

Jutri bo v Murski Soboti padla zavesa z mogočnega Spomenika zmage, ki bo v bodoče vekove pričal o neporušnem bratstvu jugoslovanskih narodov in Sovjetske zveze. Tisoči in tisoči iz vsega slovenskega naroda bodo srečne priče tega veličastnega zgodovinskega trenutka, ki nam bo po prestanem trpljenju mejnik nove bodočnosti. Starinska panonska zemlja, preko katere je v davnih stoletjih prihajal izza Karpatov val za valom slovenskih množic, hitečih soncu naproti, nosi ta donosni spomenik kot simbol ponovnega, najožjega zblizanja slovenskih narodov, njihovega pobratimstva na pragu nove dobe, ki bo izpolnila vse davne želje naših vodnikov, prerokov in borcev.

S Prekmurjem bo jutri praznovala vsa Slovenija. Kakor Murska Sobotna, se danes odeva v praznični okras tudi bela Ljubljana. Saj bo danes sprejela čast

in bratstva. Spomenik zmage v Murski Soboti ni samo pomnik veličastno grozotne dobe, ki je za nami, marveč je tudi klicar k srečni bodočnosti, katere si brez navezanosti na Sovjetsko zvezo ne moremo več zamisliti. In zato je pomen jutrišnjega praznika v Prekmurju tako širok, da zaobema vsu Slovenijo in z njo vso DF Jugoslavijo.

Ljubljančanom!

Danes 11. t. m. pripotuje v Ljubljano zastopstvo bratske Sovjetske zveze, ki potuje k odkritju spomenika zmage v Murski Soboti. Mestni narodno osvobodilni odbor poziva vse prebivalstvo okrognega mesta Ljubljane, da ob tej priliki izobesi zastave in okraši poslopja za soboto, in nedeljo 11. in 12. t. m.

Polovična voznina v Mursko Sobotu

Udeleženci slavnostnega odkritja spomenika zmage v počastitev padlih vojakov Rdeče in Jugoslovanske armade imajo pravico do polovične voznine do postaje Slatina-Radenci, od koder jih bodo avtobusi prepeljali v Mursko Sobotu.

Redni potniški vlak, ki odhaja iz Ljubljane ob 14.15 uri, bo imel v soboto 11. t. m. nekaj vozov rezerviranih za udeležence odkritja. Vozovne karte kupite do postaje Slatina-Radenci, kamor pripelje vlak ob 22. uri. Iz Maribora bo vozil poseben vlak, ki odpelje iz Maribora ob 18. uri ter se mu na Pragerskem priključijo vozovi iz Ljubljane. Vozovnice kupite v Ljubljani ali Mariboru ali na kateri koli postaji v Sloveniji ter veljajo tudi za povratek. Vsak udeleženec naj si priskrbi potno dovolilnico in potrdilo krajevnega oziroma četnega NOO, da potuje na odkritje spomenika zmage v Soboti. Pisarna za gradnjo spomenika v Soboti pa bo potrdila udeležbo. Iz Sobotne bodo vozili avtobusi v nedeljo zvečer do Slatine-Radencev, od koder pelje poseben vlak opolnoči ob 12. na 13. avgusta ter pripelje v Ljubljano v ponedeljek 13. avgusta ob 9.15 dopoldne. Za prehrano udeležencev je v Soboti preskrbljeno.

Ljubljana sprejme jutri mladino s Krškega polja

Jutri, v nedeljo, se bo vrnila s Krškega polja v Ljubljano I. ljubljanska mladinska delovna brigada. Sprejem bo ob 15. uri na glavnem kolodvoru, kjer se bo spored razvil po Miklošičevi, Prešernovi in Šelenburgovi ulici na Kongresni trg. Tam jih bo pozdravila z nekaj nagovori Ljubljana in se bodo prečitala povelja in pohvale štaba I. LMDB.

Vse prebivalstvo Ljubljane je vabljeno, da se udeležijo sprejema I. ljubljanske mladinske delovne brigade.

Iz mestnega odseka za oskrbo Ljubljane SADJE

Potrošniki okrognega mesta Ljubljane obveščamo, da je od 10. t. m. dalje sadje v prosti prodaji brez odrezkov, toda le do predkveča. Vendar pa so razpečevalci sadja dolžni prodati sadje v prvi vrsti onim strankam, ki doslej sadja na odrezek še niso prejeli. Prodaja in nakup sadja preko maksimalne cene bo najstrožje kaznovano.

POLENOVKA

Oni trgovci in zadrage, ki so privedli zalogo polenovke, jo oddajo v promet brez odrezkov po ceni 40 Din za 1 kg. Interesenti za polenovko ostalih okrožij naj jo naroče pri Navodu v Ljubljani.

Delodajalcem

Vsi delodajalci, ki so imeli prijavljene svoje nameščenice pri Bolniški blagajni Trgovskega bolniškega in podpornega društva v Ljubljani se v zvezi z ukinitvijo te blagajne in prenosom vseh poslov na Zavod za socialno zavarovanje v Ljubljani (Odrredba MSP št. 167 z dne 18. 7. 1945) obveščajo, da naj vse nameščenice, ki so bili v službi 1. 7. 1945 ali so vstopili kasneje, prijavijo pri Zavodu za socialno zavarovanje v Ljubljani, Miklošičeva cesta 20, oziroma v drugih krajih pri poslovalnicah tega zavoda.

V pogledu zdravniške službe, vseh ostalih svojih zahtev in pravic naj se v bodoče obračajo vsi zavarovanci na vedene blagajne na Zavod za socialno zavarovanje v Ljubljani pri okencah št. 3, odtisno v sobi 313, kjer bodo dobili vsa potrebna pojasnila.

Zaradi čim prejnjše ureditve za ključnih računov se pozivajo vse trvdke, lekarnе, zdravilnici in sploh vsi upniki, ki imajo kakršne koli terjatve do Bolniške blagajne Trgovskega bolniškega in podpornega društva, da to terjatve prijavijo Zavodu za socialno zavarovanje v Ljubljani, Miklošičeva cesta 20, najkasneje do 1. septembra 1945, ker se po tem roku ne bodo mogle več upoštevati.

Zavod za socialno zavarovanje.

Po domovini

Iz življenja na Tolminskem

Naš okraj ima 62 vasi, od teh bo 10 priključenih bivšemu Komenskemu okraju ozir. Boven. Odbori AFŽ delujejo že po vseh vaseh, naše žene so ponosne na to svojo organizacijo in pravijo, da je življenje zdaj vse drugače kakor prej, pod fašistično Italijo. V svojih odborih pridno delajo in so samo v juliju nabrale 1699 lir prostovoljnih prispevkov. Za osirotele otroke iz Like so nabrale 1768 lir, za Rdeči križ so darovale 1243 lir, za našo vojsko so sešile več tisočtov ter napravile 1862 prostovoljnih delovnih ur. Med prostovoljnimi prispevki so darovale med drugim večjo količino jaje, enega kozliča in precejšnjo količino sanitetnega materiala. Zdale so si nalogo, da se bodo še tesneje povezale med seboj in čim bolj pomagale pri obnovi domovine.

V našem okraju je pokazala obrt in industrija že znaten napredek. Vendar pa nam primanjkuje potrebne orodja. Strojarne se je razširila in so se postavile še štiri nove kadi in je v vsaki prostora za 25 koč. Primanjkuje nam olja za strojenje kova.

Organizirali smo čevljarsko in krojaško delavnico, v načrtu pa imamo tudi večjo mizarško delavnico in več apnenice.

Socialno skrbstvo je v enem mesecu razdelilo v 35 krajih revnim družinam s 720 člani 79.040 lir. Bolnikom se je kot dodatna hrana do delil sladkor, riž in meso.

Kulturno in prosvetno življenje je precej razgibano. V enem mesecu smo imeli v okraju 60 mitingov. Zla-

sti v Tolminu samem smo privedli že več kulturnih nastopov, kjer smo prikazovali prizore iz življenja in trpljenja naše osvobodilne borbe. Organizirali smo pevski zbor in igralno skupino. Po vaseh so pa že ustanovljene čitalnice. V kulturnem življenju so se posebno razvile naše Podmilčane.

Naše ljudstvo ljubi svoj vojsko in je trdno z njo povezano. Mladina je oprala perilo za celo četo in ga za krpala. Pri zadnjih kulturnih prireditvah je nastopala vojska skupina naše mladine. Pevci Kosovelove brigade so želi mnogo pohvale.

Vojaško sodišče vipavskega vojnega področja, senat v Tolminu, je obsodilo izdajalca Lebana Viktorja in Prapetnega pri Tolminu na 18 let prisilnega dela. Pri razpravi je prostovoljno velika ljudi, ki so zahtevali najstrožjo kazen za zločinca, izdajalca. Trikrat je dezertiral iz naše vojske, pridružil se je okupatorjem v Tolminu, kjer je prostovoljno delal pri sovražnikovih utrdbah. Okupatorji je tudi izdal več tajnosti iz naše vojske, zlasti podrobnosti o naši oborožitvi. Nadalje se je obtoženi pregrešil tudi na ta način, da je ponaredil vojaški dokument, vaščanom je grozil s požigom in vdorom četnikov v vasiškega. Dne 23. julija je bila obsodena razprava tudi proti skrčaku in dezertarju iz Tolmina. Ker pa je bil obsojen samo na dva meseca, se je isti dan zbral zbor volivcev, ki so odločno protestirali proti tako nizki odmerjeni kazni za zločinca in izročili sodišču protest.

lonjah bodo ostali tri tedne, nato se bodo izmenjali z drugimi, tako da bo zvrstlo po naših najlepših krajih čim več otrok tudi iz naših industrijskih krajev.

Na Gorenjskem in v Portorožu se tržaški otroci radi družijo z otroki slovenskih rudarjev iz Trbovelj, Zagorja, Hrastnika, z Jesenic in z otroci haloških vinčarjev. Tudi okolica skrbi za deco. Prnaša jim mleka, sadja in drugih dobrot. Življenje v kolonijah je otroke globoko prevzelo. O tem pričajo pisemca, ki jih pošljejo staršem.

KONFERENCA AFŽ V KANALU

5. t. m. je bila okrajna konferenca AFŽ za Kanalsko, kateri je prisostvovalo 50 zastopnic AFŽ iz kanalskega okraja. Na konferenci so gov. Beltram, član pokrajinskega Narodno osvobodilnega odbora, prikrajščanom važnost njihovega sodelovanja pri utrjevanju ljudske oblasti. Zastopnice AFŽ so sklenile, da bodo podprele narodno osvobodilno obrambo in jim nudile vso pomoč. Po političnem pregledu so pri poročilih posebnih vasi žene pokazale svoje požrtvovalno delo.

Tov. Kriznikova, sekretarica okrajnega odbora AFŽ za Gorisško, je v svojem organ. zadržkem referatu obrtala bodoče naloge. Udeleženci konference so vse naloge z veseljem sprejeli in posebno odobravalne naloge, da bodo sodelovale pri vsaki zbori.

Pri vlitvah v okrajne odbore AFŽ so se živo zanimala, kdo bo izvoljen ter so predlagale tovaršice, ki so veliko doprinesle v tej borbi in ki so žrtvovalle svoje drage.

Rdeči križ slovenski javnosti

Bistvena slaba stran predvojnega Rdečega križa je bila v tem, da Rdeči križ ni bil masovna organizacija. predvojni Rdeči križ 1. 1941, pri celotnem številu Slovencev pač še ne predstavlja masovne organizacije, 18.360 članov, kolikor jih je štel posebno ne z ozirom na njegove človekoljubne namene, ki zaobsega svojo polno vrednost šele, čim si jih privojsi množica. Rdeči križ je živel in deloval v družbi, v kateri sta bila gospodarsko izkoriščanje ljudi in beda — zakon. Vodilne osebnosti Rdečega križa so bile po srcu brez dvoma dobri ljudje, ki so si stekli za službe na polju lajšanja trpljenja prizadetih udov narodne skupnosti, kolikor je to spadalo v delokrog RK. Toda bili so toliko zrasli z vladajočimi idejami, da jim je bila tujta zista metoda dela, ki daje nekemu trpljevanju, pri katerem gre za ljudsko korist, vseljudski značaj. Radi tega RK ni privojsil ljudskih množic, ni užival pri njih tistega zanimanja in popularnosti, kot bi jo moral. Tudi ni nudil pomoči v tisti meri, kot bi jo sicer mogel. Da je pri tem v množicah samih trpela ideja altruizma, pomoči bližnjemu, se razume samo po sebi.

Do bolnika, ranjenca in otroka — da na ta v borbah in trpljenju prekaljeni značaj novega slovenskega človeka vtisne pečat največje plemenitosti in človečnosti. Zato, ker more le kot masovna organizacija izdatno pomagati narodni oblasti pri reševanju socialnega zla, ki nam ga je zapustila vojna in kar je v prvi vrsti njegova dolžnost. Zato, ker more le kot taka koristno sodelovati pri izgrajevanju tistega socialno-zdravstvenega stanja v našem narodu, za katerim stremi socialna in zdravstvena politika nove oblasti, sodelovanje, ki ga ta oblast nujno rabi na polju zdravstvene prosvete naroda, higijene, evakuacije bolnikov v bolnišnice, sanitetnega kadra itd. itd. Med Rdečim križem in ljudstvom ne sme biti več prepada, ampak najtesnejša povezanost. Ideja Rdečega križa se mora zagrtiti globoko v zavest množic kot naravna in delujoča sila.

Pred takimi nalogami stoji danes RKS.

Zato se Glavni odbor RKS obrača na ves slovenski narod s pozivom, da najširše plasti naroda, zavedajoč se človekoljubnih namenov Rdečega križa in njegove splošne koristnosti za narodno občestvo, pristopajo k Rdečemu križu.

Posebej pozivamo in prosimo AFŽ, ZMS, ESZDNS, kakor tudi vsa druga društva, da v okviru svojih organizacij izvedejo kampanjo za kolektivni pristop svojega članstva k društvu RKS in da na ta način dajo vzgled vsem ostalim.

Vsem okrognim, okrajnim in krajevnim odborom RK naročamo, da v sodelovanju z AFŽ in ZMS vodijo in izvedejo akcijo za množično včlanjevanje Slovencev v RKS.

Glavni odbor RKS.

Dalmatinski pionirji v Ljubljani

Dalmatinski pionirji, ki potujejo po Jugoslaviji in prirejajo gledališko-kulturne nastope, so prispele večeraj v Ljubljano. Povsod, kjer so nastopili, so bili navdušeno sprejeti in žali lepe uspehe.

Leta 1943., ko je divjala šesta ofenziva, so ti otroci pobegnili z ostalim prebivalstvom z doma, da so se rešili pred ustaškimi in okupatorskimi krvniki. Teh beguncev, ki so bili pod zaščito naše partizanske vojske, je bilo 30.000. Že na umniku so bili organizirani v odbore in tako so imeli tudi najmlajši svojo pionirsko organizacijo ter je bila njihova glavna naloga učenje. Svoj prosti čas so posvetili igri in pesmi in tako so nastale med njimi razne kulturne skupine. Bili so prepeljeni v Afriko in so nastopili v Kairu in Aleksandriji ter s svojimi prireditvami želi veliko priznanje. Ko so bili v Kairu, so hoteli jasno pokazati, da so Titova mladina in so pred poslepjem člano

Zavednost vevških papirničarjev

Po največji pridobitvi naše težke štiriletnje borbe, po zmagi nad okupatorjem, se vevško delavstvo resno zaveda odgovornosti, ki jo nosi za ohranitev in ureditev sadov te borbe. Kdo ne ve za delavsko organizacijo Osvobodilne fronte v Vevški papirnici že leta 1941., kdo ne ve za prve protovoljce, ki so odhajali v partizane na Pugled! Vevško delavstvo je med prvimi spoznalo, kaj pomeni Osvobodilna fronta in se je je tudi z vso resnostjo oklenilo. Začelo je v vevški okolici z organizacijo terenskih odborov Osvobodilne fronte, ki so nudili vso pomoč prvim partizanom. Kdo ne ve za nasilstva belogardistov, ki so ga izvajali v okolici Sv. Urh je dovolj velika priča vsega nasilja, kateremu je vevško delavstvo junsko kljubovalo. Kdo ni poznal požrtvovalnih delavcev Pangeršiča, Berčiča, Trtnika in še mnogih drugih, ki so kot aktivisti Osvobodilne fronte postali žrtve okupatorjev!

Prav v tem času, ko je treba obnavljati našo porušeno domovino, delavstvo iz papirnice Vevče zvesto sledi klicu padlih tovaršev, ki so šli neustrašeno v borbo za pravice delovnega ljudstva in za te pravice darovali svoje življenje. Z nadurnim delom so v poldrugem mesecu dvignili proizvodnjo skoraj na predvojno višino. Zaslužene mezde teh nadur je delavstvo darovalo Odsenu za gradnje in obnovi pri Okroglnem odboru za mesto Ljubljana, za obnovitev po okupatorju porušenih hiš.

S tem so delavci iz Vevče pokazali svojo zrelost in predvsem razumevanje, da bo naše gospodarstvo urejeno najhitreje s pospešeno in povečano proizvodnjo.

PRIMORSKA MLADINA V POČITNIŠKIH KOLONIJAH

Iz Trsta poročajo: Slovenska mladina se je znova izkazala z vevkoptozno akcijo v prilogi revnim oslabilim otrokom. Povabila je v goste na stotine in stotine otrok, ki so o njih zdravniki doglali, da so telesno oslabili in zaostali v rasti, otroke delavcev, padlih borcev in druge sirote. Mnogo teh otrok je v gosteh pri Zvezi slovenske mladine tudi iz Trsta, Gorice, Tržica in Doberdoba. Skupno jih je sedaj iz Primorskih krajev 430 in še enkrat toliko jih bo v kratkem. Razvrščeni so po počitniških dečjih kolonijah na Gorenjskem in v osvobojenem Portorožu. V Predvorju, na Bledu, v Bohinju jih je 310 in v četrtki jim je sledila še ena skupina v Kranjski goro. V Portorožu jih je 120. Po ko-

Darujte kri za ranjenca

Izjubljeno in najdeno

Poveljstvu Narodne milice v Ljubljani je bil v juliju prijavljen kup zbiranih predmetov. Med njimi so mnoge osebne izkaznice, potne dovolilnice, ženski prstan s štirilognim akvatom, prometne knjižice, listnice z gotovino, štirilogni obojni in dvema barvama, žilvske nakaznice, evidentne listice, ročne torbice, aktovke, navadna meška žepna ura, potrdilo za zamenjavo denarja, tobacne karte in dokumentarnica, beločrna gotovina in nakaznica, črna listnica z gotovino, prakaznica, črna ročna torbica s črno listnico, gotovina v raznih bankovnih in učiteljskih izkaznicah, nalivno pero, kupača in pisarna, rjava listnica iz usnja, črna usnjena denarnica z gotovino, prakaznica, dežni plašč iz balonske usnje, ročne barve, ročna mreža z žilvimiškim nakaznicami, zlata zapetna ura z graviranim monogramom, moška zapetna ura iz alu., kristal in domovinski list ter razna sprazna in nakazila, gotovina in obrtnim listom, listnica usnja modre barve s slikami in obojni izkazalco, siv ponošen moški suknljivo črno denarnico, očala s sivim okvirjem, zastavni listek z imenom, žepni listek, nož z graviranim imenom, prazna listica s črno listnico v žepu, propustnica, prometna knjižica z 9 žilvimiškim nakaznicami, zlata verižica s križcem, rdeča denarnica z 2 Brstanoma in kočarko, črna usnjena denarnica z gotovino, prakaznica, 2 para čevljev, zimska jopica modre barve, potovarna ročna torbica z gotovino, 2 šoterski izkaznici, očala rjave barve, srebrna žepna ura, črna ženska ročna torbica z listnico in gotovino, črna usnjena denarnica z gotovino, prakaznica, listom in obojni izkazalco, zastavni listek, zlata zapetna ura, damski prstan, kromana zapetna ura.

Najdeni so bili naslednji predmeti: zvezek s poštnimi znakmi, zlata verižica za uro, blago in svila za podoben bankovni različne vrednosti, kristal, domovinski list in 9 sprazval, rdeča listnica iz imitiranega usnja, obrtni spust, najdeni plašč rdeče barve, stiva spust, črna usnjena denarnica z gotovino, prakaznica, moško kolo, otroški plašček, pesnikovski album, ženska zapetna zlata ura s pentim usnjanim pasom, ženski dežni plašč iz balonske usnje, aktovka, modra usnjena denarnica z gotovino, prakaznica, zlat poročni prstan, ženska prstenica jopica modre barve itd. V žepnih skrinjavah so našli: moški klubski dežni plašč, moške in ženske dežni karte z orodjem, prazno aktovko, črna usnjena denarnica z gotovino, prakaznica, hrbtnik z žensko obleko in perilom, ročnik in vrečo, več aktovk, ženski slaman bluzo, ženski plašč, aktovko z ženski mi čevlji, vrečo, kovček, stare moške škričke, ženske torbe in nahrbtnik, kovček z moko, otroški plašček, koleški črpalco, zavitek sadja in drugo.

Bojan

»Bojan je padel, mi je povedal tovariš. Čutil sem, da ga njegova smrt teži.

Bojan. Se danes je ves živ pred mano. Majhen, saj mu je bilo komaj štirinajst let, toda nikoli utrujen, nikoli žalosten, nikoli tih. Počevni je hodil od šatora do šatora in klepetal. Včasih je govoril resno, kot bi ga življenjske izkušnje že popolnoma prekalile, včasih prešerno kot mlad fant, včasih pa otročje, kot so mu narekovala njegova mlada leta. Samo molčati ni mogel. Celo na pohodih, ko je šel sepet od tovariša do tovariša: »Tišina, smo sišli, kako je njegov otročji glas lomil prepoved. Jezili smo se nanaj in mu gozili. Toda nič. Bojan je govoril. Ničesar nisimo mogli proti temu. »Nekot nas bo njegovo govorjenje izdaloc. nas je skrbelo. Toda radi smo ga imeli kljub temu. Morali smo ga imeti radi. Ljubili smo ga zaradi njegovih jasnih oči, njegovega smeha in njegovega klepetanja. Kadar ga ni bilo v taborišču, nam je bilo dolgčas po njem.

Bil je vroč poletni dan. Za ovini-

kom v grapi nas je počakal. »Z vami pojdem in bom pri vas, je povedal, kot bi se to samo po sebi razumelo. Da je še premlad, da je pri nas težko in nevarno, smo mu branili. On pa se ni dal odvrniti. Da bo vse napravil, kar bo treba, je zatrjeval. Uvrstil se je v kolono in je šel z nami, kot da bi že zdavnaj bil v naših vrstah.

»In mati?« smo ga vprašali, ko hobena druga stvar ni pomagala, da bi ga odvrgli od njegove namere. Umolknil je in povesil pogled. Potem je začel zaostajati in končno se je zgrabil neke med drevjem.

Čez nekaj dni je prišel prav v taborišče. »Mati mi je dovolila, da ostanem pri vas.« Vsedel se je k ognju in pričel klepetati s tovarišico, ki je kuhala.

Vedeli smo, da ne laže, ker ni nikoli lagal. Sicer pa mu tudi pomagalo ne bi. Njegov dom je bil tik pod gozdom in smo bili skoraj vsak večer dol.

»Hotel je iti, pa mu nisem mogla braniti,« nam je pripovedovala mati. »Vem, da mu je pri meni dolgčas, ko je vse dneve sam. Soeodje pa ga zavidajo.«

»Pa pazite nanaj, nam je prosila,

ko smo odhajali. »Saj veste, samo njega imam.«

Kaj naj bi rekli na to. Tiste vsakdanje besede, ki jih človek ob takih prilikah reče, bi bile brez pomena, zato smo molčali. Toda vsak je čutil v srcu, da je prevzel veliko obveznost zase in za tovaršice.

Dolžnost, ki smo jo takrat prevzeli, ni nase, je trkala na najina srca kot težka vest.

Tudi meni se je glas zatikal, ko sem vprašal: »Kje je padel in kako?«

»Na Korenu. Ne bi ga smeli pustiti, da je šel v smrt. Kaj naj rečemo materi, ko bo spraševala o njem?«

»Da, kaj naj rečemo, je tudi v meni boleče gledalo. Vprašala bo. Toda besede niso najhujše. Besedam se izognem, utajih pred njimi resnico. Pogledu, ki bo vrtil v dušo, pa ne bomo mogli ničesar utajiti.

»Napadli smo postojanko. Mesec je svetel in sneg je bil trd, da je škrapal pod nogami. Ti veš, kaj se to pravi, če ti svetli mesec in je sneg in je čistina. Oni pa so bili za zidom. Vsak najmanjši naš premik so opazili. Ko smo se zagnali v nepad, je silsko in vrsalo v zraku. Pognali smo se prvič, drugič in tretjič...

Potem so se trije bombasti plazili naprej. Dva je takoj zaustavilo. Bila sta ranjena. Samo Jože se je plazil naprej. Ko je prišel na pol poti, je mrtev obležal.

»Treba ga bo iti iskat, da ga oni ne dobec, je dejal komandir. »Kdo gre?«

Gledali smo drug drugega. Samo tremutek. Morda nič pol sekunde ne. Gledali smo in molčali. Vedeli smo, da bo nekdo moral iti. Toda čutili smo, da bo šel v smrt. Mesec je sijal in sneg je bil. Čekali smo drugo drugega.

Niti pol sekunde ni trajala ta nepetost.

Tekrat se je Bojan oglašal: »Jaz grem.«

Napetost je popustila. Vsak je čutil olajšanje, da je ušel nevarnosti. Tudi to ni trajalo niti pol sekunde. Potem smo se zavedli, da nisimo prav storili. Ne račun drugega nima nihče pravice živeti.

Bilo pa je že prepozno. Bojan se je takoj pognal naprej. Zopet je zaskalo v zraku. Vrgel se je na tla in se po trebuhu plazil naprej. Ko je prišel do mrtvega tovariša se je malce dvignil. Takrat je zakrilil z rokami in obležal brez glasu.

Težka je bila tista pot nazaj. Ne zato, ker nismo uspeli. Drugo je bilo. Saj več, kako je po vsakem napadu, pa naj že uspe ali ne. Neko neugnano veselje in sproščanje objame človeka po takem napadu. Se živimo, človek se zelo trdoživo odlepa življenja. Tudi nam ni bilo nikoli vseeno, ali živimo ali ne. Vsak bi rad dočakal tiste lepe dni, za katere se borimo.

Težka je bila tista pot nazaj. Živimo je gledalo v nas, ker je Bojan padel. Eden od nas ne bi živel, če bi napravil svojo dolžnost. Kdo bi bil tisti? Slehernega je vezala dolžnost.

Umolknil je. Dolgo sva oba molčala in molk nama je težko legal na dušo.

»Ne, ne ni ga smeli pustiti,« je čez nekaj časa tiho nadaljeval svoje misli. »Materi smo se obvezali, da bomo pazili nanaj, saj se spominja tistega večera. Kaj naj ji rečem, ko bodo njene oči vrtale vame?«

Spomnil sem se njenih vdanih, toplih oči s tistega večera. Samo matere morejo tako pogledati in samo tistega, ki ljubi njene otroke. Samo tistega, ki mu zaupajo svojo deco.

Teh oči ne bom nikoli pozabil.

